

Proband

Anne Ellendsdatter Schancke. Født 1786 på Røros (ST). Døpt 22.01.1786 på Røros (ST).¹ Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST).

Anne var datter til Ellend Albrechtsen Spell og Anne Margrete Loretsdatter Schancke.

Hun ble født på Røros i 1786:

«Ellen Albricts: Spels og Anne Margrethe Lorensd: Datter Anne Døbt 22 Jan:

Sp: Christen Schanke, Ole Mortens: Aas, Ole Anders: Grind, Judithe Schanke, Anne Kirstine Ole Mortens: Aases Hustru, Maren Ditlefsd:

Moderen introduceret 12 Febr:».

Ved folketellingen i 1801 var Anne 15 år. Hun bodde hos sin bror, Albrigt Skanke i hus nr. 47 i Bakkelandet. Hennes bror var da 40 år gammel, gift med Rebor Magrethe, 31 år, og de hadde 3 barn.

Ved skiftet etter hennes far i 1808 tjente hun i Nordlandene.

Anne og Jacob hadde følgende barn:

18.11.1812: Elling Christian, født på Ørlandet.

16.11.1815: Johan Arnt Møller, født i Høyvåg, Stjørna.

1813: «3die Søndag efter Paaske Døpt Jacob Torbergesen Høevag og Hustruens Barns Hiemmedaab Bekreftet Elling Christian». Faddere var Ane, Ingeborg og Arent Brekstad, Halvar Østeraad og Hans Høevåg (Kirkebok nr. 3, inget folionr.).

Anne og Albrecht tilhører Skanke-ætten på morsiden, de er begge født på Røros.²

(Far I:1, Mor I:2)

Gift 11.11.1811 i Bakke, Strinda (ST) med³ **Jacob Torbersen Høyvaag/Møller.** Strandsitter, fisker. Født omkring 1764 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Død 14.08.1830 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Begravet 26.08.1830 i Stjørna (ST).⁴

Kirkebok for Ørlandet mangler for årene 1762 - 1766.

«Jacob Torbersen Høyvaag» ble konfirmert 15.10.1780.

8. søndag etter trefoldighet i 1800 ble Jacob Torbersen Møller og pike Kirsten Jacobsdatter Krohs gift i Viklem kirke på Ørlandet. Selv om vi her har med fiskere å gjøre, tyder navnebruken i familien på at de egentlig hører hjemme atskillig lenger oppe i de sosiale samfunnsskikt.

Ved folketellingen i 1801 var Jacob 37 år, strandsitter og fisker i Høevaagen under gården «Raak Ythre» i Stjørna.

Vi finner her ikke mindre en 19 familieforsørgere oppført som strandsittere og fiskere. Strandsitter var en betegnelse for folk fra ulike yrker som bodde i husklynger langs kysten. Betegnelsen ble også benyttet for husmenn i kyststrøkene.

I skiftet etter Jacobs første hustru som ble avholdt 31.10.1811, 5 år etter at hun døde, nevnes intet om at han hadde giftet seg igjen. Jacob fikk 20.02.1807 kongelig bevilling til å sitte i uskiftet bo. Det er mulig at skiftet ble holdt fordi han tenkte å gifte seg igjen. Det oppgis også at Jacob hadde levd i fellesskap med sin mor.

Som «enkemann Jacob Torgersen(!) Møller fra Schiøren under Ørlandet» giftet han seg i Bakkelandet sogn med Anne i 1811. De giftet seg i huset til Albrigt Schanche som var forlover sammen med bakermester Simon Løkke.

Jacob døde 14.08.1830(?) og ble begravet i Høyvåg 26.08.1830, 66 år gammel,

Ytter-Råk ligger i Råkvågen på sydsiden av Nordfjorden som er den nordlige fjordarmen til Stjørnfjorden. Denne del av Stjørna ligger idag i Rissa kommune.

Rissa kommune ligger på Fosenhalvøya i Sør-Trøndelag fylke, og omfatter kyststrekningen nord for ytre Trondheimsfjorden til Stjørnfjorden og Stjørnfjordens nordre fjordarm, Nordfjorden. Trondheim er nabokommune med Trondheimsfjorden som kommunegrense. Det geografiske området som i dag utgjør Rissa kommune, er resultatet av kommunesammenslåingen i 1964. Deler av datidens Stadsbygd, Rissa og Stjørna ble slått sammen til en storkommune.

Viklem kirke sto sentralt ved dåp, bryllup og begravelse på Ørlandet og i sognene omkring.

Kirkens første byggeår er ukjent, men den nevnes i et dokument datert 1342. Den er flere ganger fullstendig skadet i branner, sist i 1854-årene. Kirken ble gjenreist i 1856, og er senere påbygd i 1916 og 1960.

¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Fødte og døpte, folio 88, nr. 7.

² Folketellingen for 1418 Trondhiem i 1801, Bakkelandets 2. rode, folio 191a, Hus 41. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 248.

³ Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakke sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

⁴ Kirkebok Ørmland nr. 5, 1826-41: «Begravede og Dødfødte» 1830, folio 422, nr. 58..

Den opprinnelige steinkirken som stod på Viklem, ble kanskje reist allerede på 1100-tallet eller tidlig på 1200-tallet. Noen har forsiktigere antydning at kirken muligens ble oppført i siste del av det 13. århundre. I skriftlige kilder finner vi Viklem (Veiklini) første gang ble nevnt på 1300-tallet, og da i et par diplomer.

Kirken fikk kirkeklokke på 1600-tallet, vi vet at klokkehuset blåste ned under et uvær i 1689. Murer og vegger på begge gavler ble reparert og påbygd i juni 1694. Samtidig ble den reparerte klokken heist på plass, etter vedlikeholdsarbeider av Peder Andersen Smed af Thrundhjem. I 1696 ble tre vinduer blåst ut av vinden.

Under et kraftig uvær med storm og tordenbyger 15.10.1766 slo lynet ned i kirkespiret. Kirken ble antent, og mesteparten av inventaret ble flammenes rov.

Kirken ble gjenreist i 1767-1769 av murmester Marcus Bauch fra Trondheim. Det fikk samtidig våpenhus og sakristi, begge reist som tilbygg av tre inntil nordveggen av henholdsvis skip og kor. Over skipet og koret ble det reist høye marsardtak, og et klokkehus med spir ble bygd over venstre del av taket. 29.09.1767 kunne kirken tas i bruk igjen.

Men gjenreisningsarbeidet var nok ikke helt ferdig da Schønning besøkte bygda. Ca 25 år senere var det arbeid i gang med å utbrede klokketårnet. Da skjedde det en dødsulykke idet en av arbeiderne falt ned fra taket og slo seg i hjel. Presten førte i den anledning dette inn i kirkeboka den 17.07.1792.

«Begravet en Taarnbygger af Schougn's Præstegjeld som kort forhen ved ulykkelig

Hendelse faldt ned af Ørlands Kirketaarn og slog sig til døde, 48 Aar».

Kirken ble enda en gang skadet av uvær i 1807.

I 1818 ble det vedtatt en lov om at kirker som staten eide, skulle overtas av menighetene.

I 1816-1817 ble takverket over skipet og koret og klokkehuset revet, og taket ble gjenoppført i samme form som tidligere, altså med mansard-konstruksjon. Klokkehuset ble samtidig gjort større. Det fikk nå en åttekantet form, et nytt spir og taktekke av tjærebredd spon. Selve kirketaket ble tekket med rød teglstein.

14.02.1854 ble Viklem kirke rammet av et lynnedslag, og dette forårsaket en ommfatende kirkebrann.

«Tirsdag 14. Februar efter middag kl. 1 a 2 antændetes Ørlands Hovedkirke af lynild og nedbrændte inden faae timer under vestøig og nordvestlig storm. Kun nogle mure staar nu tilbage» (sogneprest Rasmus Brochmann Parelius Gaarder).

Kirken ble tatt i bruk i februar 1856, men det gikk enda et par år før det siste delene av oppbyggingsarbeidet var ferdigstilt.

Ørland prestegjeld besto i 1589 av hovedsognet Ørland og annekssognet Nes. De to kirkene ble betjent av en prest. Ved åpent brev av 31.01.1633 ble det tillatt å bygge Bjugn kirke, en benådningskirke for sildefiskerne. Bjugn kirke lå i hovedsognet. Ved kongelig resolusjon av 21.07.1852 ble Nes sogn sammen med Bjugn og Stjørna utskilt fra hovedsognet som Bjugn prestegjeld. Idag ligger Stjørna dels i Rissa, dels i Bjugn kommune.

Hertug Skule Bårdsson (1189-1240), eide godset og kongsgården Rein i Rissa. Ved utgraving i Erkebispegården i Trondheim ble det funnet deler av en gravstein fagfolk mener tilhørte hertugen, der han er avbildet med hertugkrone/krans.

Vi har spor av menneskelig aktivitet fra tidlig i yngre steinalder, trolig for 5000-5500 år siden. Helleristningene på Stykket i Stadsbygd (elgfigurer) vitner om en tid da menneskene i Trøndelag enda levde av fiske og fangst, foruten sanking av skjell, planter og røtter.

Ved hjelp av navneforskning kan en temmelig sikkert slå fast at det har bodd folk i kommunen fra før vikingetid (yngre jernalder). Eksempler her er navn som ender på vin og heim: Grenne (Granvin), Dæli (Dalvin), Askjem og Solem. Trolig var det stor folketilvekst her i tidlig vikingetid, noe alle -stad navn vitner om: Vemundstad, Fenstad, Hermstad, Baustad, Denstad. Navneforskningen forteller oss at det alt i vikingetid var fast bosetting omtrent i de samme områdene hvor det bor folk i dag, over tusen år senere.

Navnet Rissa (lokal uttale: Ressa) er ikke sikkert forklart, men kan være avledet av norrønt Rissi, navnet på den bukta av Trondheimsfjorden (Botn) som går inn her, eller til norrønt ris, bergrygg eller verbet risa, - stige. Sistnevnte betydning kan være bergryggen Blåheia som «ris» (stiger) opp fra fjorden. Noen navneforskere mener navnet kan ha et annet opphav, nemlig strømmen inn til Botn som «riser» opp og ned.⁵

Barn:

Johan Arnt Møller.⁶ Jekteskipper. Født 16.11.1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). Døpt 19.05.1816 i Viklem kirke, Ørland (ST).⁷ Levde 1865 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Levde 1875 i Trondheim (ST). Død 30.08.1893 i Bakklandet, Bakke, Strinda (ST). Begravet 05.09.1893 i Bakke, Strinda (ST).⁸

Johan Arnts foreldre var
Jacob Torbersen Møller/Høyvaag (ca. 1764-1830) og
Anne Ellendsdatter Schancke (1809-1786) fra Røros.

I kirkebok for Ørlandet finnes Johan Arent Meier, født 16.11.1815 på Høyvåg i Stjørna som sønn til

⁵ Kirkebok Ørland nr. 3: «Confirmerede», folio ikke angitt. Folketellingen for 1415 Øreland i 1801. Wikipedia.

⁶ Kirkebok Strinda prestegjeld, Bakkell sogn nr. 2, 1798-1817. Kronologisk liste 1811, folio 155a.

⁷ Kirkebok Ørlandet nr. 3: «Døpt», kort 7/8, folio ikke oppgitt.

⁸ Ministerialbok Bakklandet (Bakke) nr. 604A19, 1893-1900: «E. Døde», folio 161.. Klokkerbok Bakklandet nr. 604C06 - 1886-97: «E. Døde», folio 189.

Jacob Torbergsen Høevaagen:

1816 - Bededag [5. søndag etter Påske] i Viklem kirke:

«Døbt Jacob Torbergsen Høevaagens, og ægtefellens Børn: Johan Arent Meier».

Faddere var Ane Brekstad, Kiersten Høevaag, Andreas ibm, Gabriel ibm og Christopher Raak.

Det oppgis i kirkeboken for Bakklandet i Trondheim at Anna Johanna var hans første barn utenfor ekteskapet [1 leiermaal].

De ble ikke gift, for Johan Arnt giftet seg 01.01.1845 i Bakke kirke med pike Johanna Isabella Refsnes fra Bjørnør. Han oppgis da å være ugift arbeider, 29 år gammel og født i Bjørnør som sønn til Jacob Høvaag. Men i en annen kirkebok for samme tidsrom og sogn oppgis han å være jekteskipper og født i Ørlandet som sønn til strandsitter Jacob Møller.

Johan Arnt kalles sjøfarende i 1846, men jekteskipper i 1850 og 1854.

I 1865 er familien bosatt i Nedre Bakklandets Nygade nr. 5.

Ved folketellingen i 1875 bor familien hos «Sjøfarende og Huseier» Ole Myhre i Kirkeslätten, gard nr. 1730, Trondheim.

Johan Arnt er «Sjøfarende». Forøvrig består familien av hans hustru, Johanna, datteren Jakobia - gift Düwel - og sønnen Johannes som er ugift handelsbetjent. Datteren Jakobia «Forsørgeres av Faderen» og har barna Fredrik, født i 1873, og Fritjof, født i 1875, begge født i Trondheim.

Johan Arnt døde 30.08.1893 i Bakke sogn (Trondheim) av «Mortus Briglit:».

Han ble begravet 5. september i Strinda sogn og jordfestet 15. september.
«Johan Arnt Møller, fhv. skipper. ... ved (svigersønnen) Retsbye(?) Duwels; Gift».
Fødested oppgis til Voyen, Skjørn sogn i Bjugn prestegjeld.

Ved sin død bodde han i Nedre Møllenberggate 35A.⁹

Generasjon I

I:1 f

Ellend Albertsen Spell. Hyttarbeider, bruksbonde. Født 29.01.1737 på Røros (ST). Døpt 03.02.1737 på Røros (ST).¹⁰ Død 1808 på Røros (ST). Begravet 20.03.1808 på Røros (ST).¹¹

Ellend var sønn til Albert Ellendsen Spell og Maritte Olsdatter Aas.

Han ble født i 1737:

Albert Spels Søn Elling Fød. 29 Jan. Døbt 3 Febr.

Sp. Christian Friderich Irgens, Ellev Kielsen Spel, Ingbrigt Olsen Aas, M. Anne L.øth(?) Holst, Maritte Kielsdatter Spel, Anne Cathrine Olsdatter Aas.

Modren introduceret 3 Marts».

Ellend tilhørte en kognatisk slektsgren med den kjente Spell Oluf ved Røros kobberverk (født ca. 1609, levde i 1691) som eldste kjente stamfar.

Anne Margrete og Ellend ble gift i 1762:

«Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentsdatter Schanke bleve Trolovet 23 May.

Caverende Johannes Johannisen. Iver Audensen.

D. 18 Juni bleve de Copulerede».

Ellend var hytte- og pliktarbeider ved Røros kobberverk og bruksbonde av Kåsa (gnr. 44, bnr. 1) under Rørosgård.

Han festet Spellvollen på Hånesåsen i 1778. I Røros verks jordegodsbevaringsprotokoll for dette året står det om vollen at den er en god seter.

Ved folketellingen i 1801 bodde Ellend (Elling) og hans fru på Røros Bergplads/Stormoen. Han var da hyttarbeider og 64 år gammel. Sønnene Jon og Ole, 26 henholdsvis 19 år gamle, bodde hos sine foreldre.

På nabogården bodde sønnen Lorentz Ellingen Spell (30 år) med hustru Anne Pedersdatter Salve (26 år) og sønnen Elling (1 år).

Ellend døde i 1808:

⁹ Folketellingen for Bakklandet i 1865. Folketellingen for 1601 Trondheim i 1875.

¹⁰ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døpte, folio 40, nr. 8.

¹¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 6, 1806-16, Døde og begravede, folio 360, nr. 16.

«Aar: 1808.

Dagen: 20de Martii - 3de Søndag i Faste.

No: 16.

Den Begravedes Namn: Hi.. arbeider Ellen Albrichtsens Spel.

Alder: 71.

Af hvad Sygdom eller Tilfælde hendøde: Svindsot».

Skifte etter Ellend ble avholdt på Røros 24.03.1808.¹²

(Barn Proband, Far II:1, Mor II:2)

Gift 18.06.1762 på Røros (ST) med¹³ neste ane.

Barn:

Anne Ellendsdatter Schancke. Født 1786 på Røros (ST). Døpt 22.01.1786 på Røros (ST).¹⁴ Levde 1815 i Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST). (Se Proband).

I:2 m

Anne Margrete Lorentsdatter Schancke. Født 03.03.1743 på Røros (ST). Døpt 10.03.1743 på Røros (ST).¹⁵ Død 22.11.1830 på Røros (ST). Begravet 28.11.1830 i Røros (ST).¹⁶

Anne Margrete var datter til Lorentz Knudsen Schanke og Maritte Johannesdatter Nyplass.

Hun ble født 03.03.1743:

«Lorents Knudsens Datter Anne Margrete fød 3 Marts. Døbt 10 ejusd [samme måned?].

Sp: Christian Frost, Ole Christophersen, Tarald Olsen, M. Kirsten Lorentsdatter, Maritte Larsdatter, Karen Johannisdatter.

Moren introduceret 11 April».

Anne Margrete og Ellend hadde følgende barn:

1763: Albrecht, repslager, død i Trondheim i 1843.

1765: Maritte, død i Trondheim i 1856.

1767: Anne, død samme år.

1768: Anne, død i 1771.

1771: Lorentz, skomaker, død i Trondheim (Lade) i 1848.

1776: Joen, husmann, død i Hamlandsviken i Nærøy i 1837.

1779: Knud, kirkebygger, død i Torstad Dalen i Nærøy i 1856.

1782: Ole, skomaker og hyttarbeider, død i Røros i 1871.

1786: Anne, tjente i Nordland i 1808, gift 1811 i Trondheim med Jacob Torbersen Møller/Høyvåg.

1763: «Ellend Albertsens Søn Albert døbt 15 Maji.

Sp. Teoderus(?) Mølman, Albert Ellendsen, Peder Lorentsen, M. Hillebor Midgaard, Maritte Johannisdatter, Kirsten Iversdatter Spel. Moderen introduceret 19. juni» (Kirkebok nr. 3, folio 119, nr. 50).

1765: «Ellend Albertsens Datter Maritte døbt 20 Jan.

Sp: Henning Fuen, Johannes Lorentsen, Knud Schanke, M. Anne Mølman, Maritte Olsdatter Aas, Karen Hansdatter. Moderen introduceret 17 Feb» (Kirkebok nr. 3, folio 122, nr. 3).

1767: «Ellend Albertsens Hustru Anne Margrete Lorentsdatter introduceret 2 august efter een hiemmedøbt Datter Anne som Dødde» (Kirkebok nr. 4, folio 27, nr. 59).

1768: «Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentsdatters Datter Anne døbt 2 Octob.

Fadderne: Lorents Schanke, Henric Ødegaard, Ole Steensen, Tunkild Steen Iversens Hustru, Ingebor Henric ... Hustru, Elen Lorentsdatter Schanke. Moderen introduceret 30 Octob» (Kirkebok nr. 4, folio 31, nr. 85).

1771: «Ellend Albertsen og Anne Margrete Lorentsdatters Søn Lorents døbt 22 Decemb.

Fadderne: Wilhelm Fyhn, Joen Oudensen, Ole Iversen Spel, Karen Fyhn, Karen Hans Sunds Hustru, Margrete Olsdatter Aas. Moderen introduceret 19 Jan hegv [neste år?]» (Kirkebok nr. 4, folio 42, nr. 103).

1776: «Ellend Albertsens og Anne Margrete Lorentsdatters Søn Joen døbt 14 Januar.

Faddere: Peder Lorensen Schanke, Johannes Kemve, Hans Johannisen Langland, Karen Joen Oudensens Hustru, Lucia Johannis Lorensens Hustru, Barbro Mortensd. Moderen introduceret 11 decbr» (Kirkebok nr. 4, folio 54, nr. 5).

1779: «Ellend Albertsen og Anne Margrethe Lorentsd. Søn Knud døbt 1 Febr.

¹² Folketellingen i 1801, 1408 Røros prestegjeld., Røros bergplats, 8 Stormoen, familie 242 og 243, folio 378b. Skifteprotokoll - Røros bergrett nr. 3A 07, 1797-1813, folio 515a. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247-248. Rørosboka, 4. bind, side 452. Astrid Ryan: Gruvearbeiderslekter.

¹³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede, folio 17, nr. 13.

¹⁴ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Fødte og døpte, folio 88, nr. 7.

¹⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døpte, folio 52, nr. 20.

¹⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 8, 1829-44, Døde og begravede, folio 591, nr. 36.

Fadderne: Christen Skancke, Johannes Kiæmpe, Bendix Larsen, Karen Hans Beues Enke, Elen Johannes Kiæmpes Hustru, Olava Iversd. Skancke. Moderen introduceret 21 Febr.» (Kirkebok nr. 4, folio 66, nr. 3).

1782: «Ellend Albrichtsens og Anne Margrethe Lorentsd. Søn Ole døbt 16 juni.

Fadderne: Claus Holst, Ditlev Pedersen, Joen Henriksen Ødegaard, Caroline Ølstein, Sophia Ditlev Pedersens Hustru, Maritte Henriksd. Ødegaard. Moderen introduceret 7 juli» (Kirkebok nr. 4, folio 77, nr. 44).

Ved folketellingen i 1801 var Anne Margrete 58 årgammel.

Anne Margrete døde av «Høi Alderdom» som enke på fattighuset i 1830.¹⁷

(Barn Proband, Far II:3, Mor II:4)

Gift 18.06.1762 på Røros (ST) med¹⁸ forrige ane.

Generasjon II

II:1 ff

Albert Ellendsen Spell. Bergsknekt. Født 1700 på Røros (ST). Døpt 08.08.1700 på Røros (ST).¹⁹ Død 1778 på Røros (ST). Begravet 22.02.1778 på Røros (ST).²⁰

Albert var sønn til Ellend Olsen Spell og Siri Olsdatter.

Han ble døpt i 1700:

«d. 8de Aug: Dom: 9 post Trinit: Spel Ellends Barn døbt og Kaldet Albert.

Fadd: Ma.n Elen Hr. Jochum Angels, Karen Jacobsd.,

Monsr. Bergmand, Monsr. Berenhofte og Anders Aalum».

Maritte og Albert ble gift i 1734:

«D. 26 April bleve Albert Spell og Maritte Olsdatter trolovede.

Caverende Hans Hansen Sund, Anders Hougen.

D. 6 Juni bleve de Copulerede».

Albert slo seg ned på Stormoen i Albrekt-an, hus nr. 325. Han arbeidet hele tiden ved Hestkletten.

Han festet i 1750 en voll oppe ved Middagshaugen. Denne, eller rettere sagt tomten etter den, kalles også nå for Spellvollen.

I 1762 er vollen ført blandt regressvoller, og man mener at den er anlagt i stedet for den gamle Spellvollen ved Åsvollen.

Ekstraskatten det året ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

«Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighed,

som skal svare ExtraSkat efter Forordningen av 23 September 1762.

II: Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighet, som boer paa Matriculerede Platse

.....

«Gaardenes Navne:

Røraas Gaard

NB. Under denne Røraas Gaard ere disse Huusmænd,

som ere i Verkets arbejde, eller Handverkere

Huusmænd og Inderste med Deres Børn og Navne

....

3 Engen, hvor ere

...

2. Albert Spel: Maitte Olsd.

Børn. Ellend gift med Anne Mrgrete Lorentsd.

Tilsammen

4».

¹⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247-248. Rørosboka, 4. bind, side 452. Folketellingen for 1408 Røraas i 1801.

¹⁸ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede, folio 17, nr. 13.

¹⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, folio 1151.

²⁰ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 125, nr. 10.

De fleste rørosingene hadde setrer i traktene omkring Bergstaden. Der oppholdt folk seg som regel når driften ved Verket stanset en måneds tid om sommeren av hensyn til slåttonna. Det var et langdrygt arbeid å skaffe nok vinterfor til kjørekrotter, kyr og sauer. Utmarksslåtten var svært viktig i Røros-bygdene.

Albert døde i 1778:

«Albert Spel begravet 22 Februarii gammel 79 Aar».

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.²¹

(Barn I:1, Far III:1, Mor III:2)

Gift 06.06.1734 på Røros (ST) med²² neste ane.

Barn:

Ellend Albertsen Spell. Født 29.01.1737 på Røros (ST). Døpt 03.02.1737 på Røros (ST).²³ Død 1808 på Røros (ST). Begravet 20.03.1808 på Røros (ST).²⁴ (Se I:1).

II:2 fm

Maritte Olsdatter Aas. Født omkring 1705 på Røros (ST). Død 1787 på Røros (ST). Begravet 11.03.1787 på Røros (ST).²⁵

Maritte var datter til Ole Joensen Aas og Anne Mortensdatter Qvax.

Maritte og Albrecht hadde følgende barn:

1735: Ellend, død 1 år og 17 uker gammel.

1737: Ellend, gift med Anne Margrete Lorentsdatter Schanke.

1739: Jon, død i 1760.

1735: «Albert Spels Søn Ellend. Fødd 4 Mart. døbt d. 13 ejusd.

Sp. Johannes Irgens, Ole Joensen Aas, Ellend Spel, M. Barbro Davidsdatter, Karen Larsdatter, Margrete Olsdatter Aas. Modern introduceret d. 12 April» (Kirkebok Røros nr. 3, folio 36, nr. 20).

1736: «Albert Spels Søn Erlend begr. D. 2. Jul. gl. 1 aar 17 Uger».

1739: «Albert Spels Søn Joen fød 11 Jun døbt 14 juni.

Sp: Ole Joensen Aas, Morten Olsen, Iver Spel, M. Anne Mortensdatter, Margrete Olsdatter Aas, Ingebor Clausdatt. Modren introduceret 19 Julii» (Kirkebok Røros nr. 3, folio 45, nr. 47).

Maritte døde i 1787:

«Albrict Ellenss: Spells Enke Maritte Olsd: begravet 11 Martii 82 aar gammel».²⁶

(Barn I:1, Far III:3, Mor III:4)

Gift 06.06.1734 på Røros (ST) med²⁷ forrige ane.

II:3 mf

Lorentz Knudsen Schanke. Røstvender, vedpakker. Født omkring 1708 på Røros (ST). Død 1764 på Røros (ST). Begravet 14.10.1764 på Røros (ST).²⁸

Lorentz var sønn til Knud Pedersen Schanke og Karen Lorentzdatter Bjørgum.

Maritte og Lorentz ble gift i 1733:

«D. 12 April blev Lorentz Knudsen Schanke og Maritte Johannisdatter trolovede.

Caverende Jens Pedersen Schanke, Peder Kuraasen.

D. 15 Maji bleve de Copulerede».

Lorentz var først arbeider i gruen og deretter røstvender i 33 år.

En røstvender var en hytterarbeider som arbeidet med den andre røsteprosessen. Disse glødet og rensset malmen før den egentlige smelteprosessen.

²¹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 16, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

²² Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 4, nr. 16.

²³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døpte, folio 40, nr. 8.

²⁴ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 6, 1806-16, Døde og begravede, folio 360, nr. 16.

²⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 129b, nr. 11.

²⁶ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

²⁷ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 4, nr. 16.

²⁸ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 136b, nr. 4.

Han var så vedpakker ved hytten
(Statsarkivet i Trondheim, Rkob.v, 8.8.1., resolutioner ---, 11.09.1766).

Lorentz falt ved hytten og ble sengeliggende.

Ekstraskatten av 1762 ble pålagt det danske og norske folk ved en forordning utstedt av kongen 23. september 1762[1]. Krig med Russland truet i Holstein, og kongen trengte penger. Skatten skulle være én riksdaler for alle personer over 12 år, noe som innebar en voldsom skatteøkning. I forbindelse med denne skatten ble alle personer over 12 år registrert i et eget manntall. (Wikipedia)

«Mand Tal over de Personer i Røraas Meenighed,
som skal svare ExtraSkat efter Forordningen av 23 September 1762.

I: Over dem som sorterer under Verkets Jurisdiction og ikke boer paa Matriculerede Pladse».

....

«Pladserne og Gaderne

1. Hyttegaden.

No 3.

Mand og Hustruer, Deres Navne

Lorentz Knudsen: Maritte Johannisd.

Andre hos Sig havende Folk, Deres Navne

Beritte Henricsdatter og Sønnen Johannes Joensen

Tilsammen

4».

Han døde i 1764 kun 56 år gammel:

«Lorents Knudsen Schanke begravet den 14 Oct gammel 56 aar».

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.²⁹

(Barn I:2, Far III:5, Mor III:6)

Gift 15.05.1733 i Røros (ST) med³⁰ neste ane.

Barn:

Anne Margrete Lorentsdatter Schancke. Født 03.03.1743 på Røros (ST). Døpt 10.03.1743 på Røros (ST).³¹
Død 22.11.1830 på Røros (ST). Begravet 28.11.1830 i Røros (ST).³² (Se I:2).

II:4 mm

Maritte Johannesdatter Nyplass. Født omkring 1711 på Røros (ST). Død 1782 på Røros (ST). Begravet 13.10.1782 på Røros (ST).³³

Maritte var datter til Johannes Michelsen Nyplass og Anne Olsdatter Kuraas.

Marite og Lorentz hadde følgende barn:

1734: Karen, levde i 1787.

1735: Johannes, gruvesmed, død 1799. Gift med Lusie Pedersdatter Vigen.

1738: Ingeborg, død 1787.

1740: Knud, død 1748.

1743: Anne Margrete, gift med Ellend Albrechtesn Spell, død i 1830.

1745: Peder, hytteskriver, død 1828.

1748: Lorentz, bergsfogde, død 1807.

1750: Knud, død samme år.

1751: Elen.

1734: «Lorentz Schanckes Datter Karen Fød d. 3 Mart. Døbt d. 25. ejusd.

Sp. Jørgen Christian F..., Johannes Michelsen, Peder Knudsen Schancke, M. Lisbeth Kirstine Frost, Anne Olsdatter Aasen, Elen Knudsdatter.

Moderen introduceret d. 26 april» (Kirkebok nr. 3, folio 34, nr. 21).

1735: «Lorents Schanches Søn Johannes Fød d. 1 Dec. Døbt d. 4 ejusd.

Sp. Henning Irgens [hytteskriver], Knud Schanche, Peder Johannisen, M: Lisbeth Kirstina Frost, Lisbeth

²⁹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134-135.

³⁰ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 3, nr.

³¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Fødte og døpte, folio 52, nr. 20.

³² Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 8, 1829-44, Døde og begravede, folio 591, nr. 36.

³³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 127b, nr. 48.

Henningsdatter, Beritte Johannisdatter.

Moderen introduceret d. 6 Jan 1736» (Kirkebok nr. 3, folio 37, nr. 80).

1738: «Lorentz Knudsens Datter Ingebor Født 17 Jan. Døbt 19 ejusd.

Sp. Knud Pedersen, Faste Knudsen, M. Gunnild Schanche, Guren Gundersdatter, Karen Johannisdatter.

Moderen introduceret 23 febr.» (Kirkebok nr. 3, folio 42, nr. 6).

1740: «Lorentz Schankes Søn Knud født 5 Maji døbt 8 ejusd.

Sp. Jens Schanke, Jens Knudsen, Johannes Johannisen, M. Malene Lorentsdatter, Giertrud Johannisd., Gunnild Knudsd:

Moderen introduceret 12 Junü» (Kirkebok nr. 3, folio 47, nr. 36).

1745: «Lorentz Knudsens Søn Peder døbt 29 Sept.

Sp. Abraham Bredal [antagelig sønn til direktør Hans Bredal], Hans Bryhan, Anders Tolgen, M. Malene Iver Andersens Hustru, Maria Peder Johansens Hustru, Anne Knudsdatter.

Modren innintroduceret 7 Nov.» (Kirkebok nr. 3, folio 58, nr. 78).

1748: «Lorentz Schankes Søn Lorentz Døbt 26 Maji.

Sp. Daniel Busch, Anders Olsen Sund, Steen Iversen, M. Mette Bredal, Elen Hans Bryhans Hustru, Karen Knudsdatt.

Moderen introduceret 23 Jun.» (Kirkebok nr. 3, folio 65, nr. 53).

1750: «Lorentz Knudsens Søn Knud Døbt 26 April.

Sp. Joen Andersen, Jens Iversen, M. Malene Iver Andersens Hustru, Kirsten Peder Dilles Hustru, Gunnild Knudsdatter.

Moderen introduceret 24 Maji» (Kirkebok nr. 3, folio 71, nr. 51).

1751: «Lorentz Knudsens Datter Elen Døbt 8 Aug.

Sp. Peter Frost, Steen Iversen, Anders Olsen Sund, M. Margrete Frost, Beritte Anders Sunds Hustru, Anne Cathrine Jemt.

Modren introduceret 12 Sept.» (Kirkebok nr. 3, folio 94, nr. 65).

Maritte døde i 1782:

«Lorents Knudsens Enke Maritte Johannisd. begravet 13 Oct. gammel 71 Aar».³⁴

(Barn I:2, Far III:7, Mor III:8)

Gift 15.05.1733 i Røros (ST) med³⁵ forrige ane.

Generasjon III

III:1 ff f

Ellend Olsen Spell. Bergsgesell. Født omkring 1647. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1723 på Røros (ST).

Ellend var sønn til den kjente «Spell-Ola» og Anne Erichsdatter.

Han anføres i 1701 å være 54 år, altså født i 1647. Manntallet det året viser:

«Røraas Kaaber Werckis Præstegjeld - Grube Folchene.

Deris Stand:

Berg seller.

Mændenis Nafne:

Ellend Olsen Spell.

Deris Alder:

54.

Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:

Ellend Ellends: - 7.

Olle Ellends: - 5.

N..t Olle Ellends: - 24.

Albret Ellends: - 1».

Ellend bodde som sin far i Mørkstugata.

Han må ha vært gift to ganger da han har to sønner som heter Ole. Antagelig var han første gang gift med en datter til Kjeld Hermansen som i 1688 bruker vollen ved Langen. Med henne hadde han sønnene Ole, født i 1677, Kjeld, født i 1678, Lars og Kirsten.

Manntallet for 1701 viser at «Kiell Ellends: 23» er oppført som «bergknegt» under rubrikken «Tieniste Karle eller Dreng» hos «Ole Gundersens Encke».

Det ble avholdt skifte etter Ellend ved Røros Bergrett 41.20.1723

³⁴ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 559; 5. bind, side 343-344.

³⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Trolovede og copulerede, folio 3, nr.

«Anno 1723 dj 17de April Blev af Directeur Bredahl Holdet og Ordnet schiffte efter afgangne Bergselle Ellend Oelßen Spell, Jmellem hans efterlade Huustrue Sigjr Oelsdatter, og Deres felles aflede Børn, Namnlige Ellend, Ole, og Albert Ellendsønner, Saa og dend Sal. Mands med første Huustrue avlede Børn, Ole, Kiell og Lars Ellefsønner.»

Om forholdene i Bergstaden under den store nordiske krig heter det at bøndene ved Røros i 1711 var opptatt med kjøring for de militære, og det nevnes spesielt at mange var beordret til arbeid på Korthaugen Skanse. Den ble bestykket med fire tolvpunds kanoner, og satt under kommando av en «Fyrverker».

I desember 1718, da en svensk dragonstyrke nærmet seg Røros sørfra, ble Skansen rasert av garnisonen, og kommandanten marsjerte nordover til Ålen med sine soldater og væpnete bergmenn.

10.12.1718 red en svensk dragonstyrke på 700 mann under generalløytnant Reinhold Johan de la Barre inn i Bergstaden. Hans raid fra hovedarméen ved Trondheim til Oppdal, og derfra om Innset og Kvikne til Røros var en karolinsk kavaleribragd, og den har sysselsatt folkefantasien i høyeste grad. I Bergstaden beslagla han våpen, forråd og noen tonn kobber, og svenskene beordret bønder og bergmenn til å trampe opp veien til grensen over Brekken. 24 kløver kobber ble fraktet til Långå Skanse i Härjedalen, og etter krigen ble Røroskobberet brukt til utbetaling av gratifikasjoner til Armfeldts høyere offiserer. Om kvelden 25. desember brøt de la Barre i all hast opp fra Røros med sine dragoner. De sprengred nordover til Haltdalen, der de sluttet seg til hovedarméen under generalløytnant Carl Gustaf Armfeldt, og fulgte den under tilbakemarsjen over Tydalsfjellene. Kavaleriavdelingen til de la Barre lå 11 dager innkvartert i Oppdal og 14 dager på Røros, og man må si at svenskene fór rimelig fram på disse stedene. De la Barre blir karakterisert som en human offiser i norsk lokalhistorie. Armfeldts karoliner var veldisiplinerte soldater.³⁶

(Barn II:1, Far IV:1, Mor IV:2)

Gift med neste ane.

Barn:

Albert Ellendsen Spell. Født 1700 på Røros (ST). Døpt 08.08.1700 på Røros (ST).³⁷ Død 1778 på Røros (ST). Begravet 22.02.1778 på Røros (ST).³⁸ (Se II:1).

III:2 ff m

Siri Olsdatter. Født omkring 1650. Død 27.12.1736 på Røros (ST). Begravet 01.01.1737 på Røros (ST).³⁹

Siri og Ellend hadde antagelig følgende barn:

1694: Ellend, gift 1. gang 24.06.1723 med Kirsén Jonsdagger Aas,
2. gang 17.03.1731 med Ane Siversdatter.

1696: Ole, gift 22.07.1722 med Karen Larsdatter,
bosatte seg på Stormoen i hus nr. 336, Spell-an, begravet 18.12.1735.

1700: Albert, gift 06.06.1734 med Maritte Olsdatter Aas, bosatt på Stormoen, Albrekt-an.

Ellend. Døpt 29.05.1693. Far: Ellend Olsen. Faddere: Anne Kirstine Suensdatter, Emmerense Andersdatter, Erich Solde Mogen (?), Niels Willumsen.

Ole. Døpt 26 Trin 1695. Far: Ellen Olsen Spell. Faddere: Helle Hendrichsdatter, Norfior-Birritte, Bergskrifr Hiort, Jon Johansen, Hans Koch.

Siri døde i 1736:

«Ellend Spels Enke Siren Olsdatter død d. 27 Dec: 1736, begrafed d. 1 Jan: 1737 gl. 86 ¼ Aar».⁴⁰

(Barn II:1)

Gift med forrige ane.

III:3 fm f

Ole Joensen Aas. Bergknekt. Født omkring 1678. Levde fra 1701 til 1739 på Røros (ST). Død 1758 på Røros (ST). Begravet 16.07.1758 på Røros (ST).⁴¹

Bergknekten «Olle Joensen Aas», som i 1701 er 23 år gammel, må være far til Maritte.

Det er ukjent hvor Ole kom fra, men da hans hustru begravnes i 1762 kalles hun «Ole Aasens Enke» Dette indikerer muligens at Ole kom fra gården Aasen på Røros..

³⁶ Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 150.. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 19-20, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

³⁷ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, folio 1151.

³⁸ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 125, nr. 10.

³⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 76a, nr. 53.

⁴⁰ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 4. bind, side 452, 467. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁴¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 133b, nr. 34.

Han er fadder da Maritte og Albrecht døper barna Ellend i 1735 og Joen i 1739.

Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.

Deris Stand:

Bergs Knægter.

Mændenis Nafne - Deris Alder:

Olle Joensen Aas - 23».

Bergknekt var mllomste rang av gruvearbeidere. Neste høyere grad var berggesell.

I 1733 ble Mortenåsvollen, også kalt Rislia, festet av Ole Joensen Aas.

Festet gikk i 1734 over til sønnen Morten, gift med Kirsten Vildman.

Ved bygselbefaringen i 1778 gis denne beskrivelsen av husene på bruket:

«På vollen var to små stuer, en gammel ditto og forstuedør imellom, en høylåve, to høylåver av stein, et gammelt, forfallent fehus av stein med skjul, en høylåve, dels gode og dels forfalne hus. Innhegningen meget forfallen.

Omkring vollen noen engeslåtter og ung bjørkeskog.»

Ole døde i 1758, 85 år gammel.

«Anno 1758

34. Ole Joensen Aas begraven den 16 Julii gammel 85 Aar.»

En lakune i skifteprotokollene for Røros Bergrett mellom 24.04.1756 og 19.05.1784 gjør at et eventuelt skifte ikke er tilgjengelig.⁴²

(Barn II:2)

Gift med neste ane.

Barn:

Maritte Olsdatter Aas. Født omkring 1705 på Røros (ST). Død 1787 på Røros (ST). Begravet 11.03.1787 på Røros (ST).⁴³ (Se II:2).

III:4 fm m

Anne Mortensdatter Qvax. Født omkring 1682. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 03.10.1762 på Røros (ST).⁴⁴

Anne var datter til Morten Carlsen Qvax og Beritte Andreasdatter Kolberger,

Det framgår av skiftet etter hens far som ble avholdt i 1710 og hvor hun oppgis å være 28 år gammel.

Anne og Ole hadde følgende ban (minst)

Ca. 1705: Maritte gift 06.06.1734 med Albert Ellendsen Spell.

Ca. 1709: Margrethe, begravet 09.02.1783, 74 år gammel.

Ca. 1710: Morten giftr 23.05.1741 med Kirsten Vildman, begravet 22.01.1764 54 år gammel.

Ingebrigt, trolig flyttet ut.

Anne Cathrine.

1723: Maria Rebecca

1723: «Dom Septuages: d 24de Jan: Ole Jons: Aas barn døbt og Kaldet Maria Rebecca.

Fadd: Madam Sr: Bergmands, Martha Arøe, Malene Brun, Sr. Dirich Hiorth og Mathias Volqvart Brun» (Kirkebok nr. 2, folio 75).

Margrete var fadder i 1735, 1739, 1765 og 1771. Ingebrigt i 1737 og Anne Cathrine i 1737).

Anne døde i 1762, 80 år gammel og ble begravet 03.10.1762,

«1762.

35. Ole Aasens Enke Anne Mortensdatter Qvax

begravd 3 Octob. gl. 80 Aar».⁴⁵

(Barn II:2, Far IV:7, Mor IV:8)

Gift med forrige ane.

⁴² Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 161.. Rørosboka, 4. bind, side 23-24. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁴³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 129b, nr. 11.

⁴⁴ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 85.

⁴⁵ Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

III:5 mf f

Knud Pedersen Schancke. Ertzscheider. Født omkring 1685 på Røros (ST). Død 1752 på Røros (ST). Begravet 11.06.1752 på Røros (ST).⁴⁶

Knud var sønn til Peder Fastesen [Schancke] og Gunilla Knudsdatter [Drake].

Han var ertzscheider ved Røros kopperverk i 1715. En ertzscheider (tysk) var malmekspert og ansvarlig for malmbehandling.

Han nevnes som Peder Knutsen Skanke den 08.03.1721 i Røros Bergrett.

Videre nevnes han som «skifteforvaltere velaktede mand Knut Pedersen Schanke» 29.11.1749.

Han brukte Nyplashage «Skanckerommet», gnr. 139, bnr. 14.

Den første kjente eieren av «Hus nr. 2» i Hyttegaten er Ole Larsen Tamnes som det ble avholdt skifte etter i 1713. Neste eier var velstandsmannen Knud Pedersen Schanke.

Da Knud døde i 1752 var han 67 1/3 år gammel, dvs. født ca. 1685:

Folketellingen i 1701 angir alderen da til 14 år, en annen oppgave fra samme år oppgir alderen til 12 år:

1752: «Knud Schanke begravet 11 Jun: gammel 67 1/3 Aar».

Skiftet etter hans død ble avholdt 19.06.1752.

«Leonardt Chrisdtian Borengrevink gjør vitterligt at anno - 1752 d: 19 Jni Jndfant sig mig ... begie tillige med de beskikkede Wrderingsmænd og vidner John Andersen Hytte og ..urmand og Kield Pedersen Kilisberg udj ... Aar. Røros Brugsplads effter en nyelig afgangen Ærtzscheder Knud Pedersen Schanke for at registre og vurdere bemelte Sal: Mands etterlatte effecer til paafølgende rigtighed for alle vedkommende fornømmelig til at Lovligt Arveskifte imellem Encken Karen Lorensdatter Biørgem og deres fæller avlede 8 Børn Fire Sønner og Fire døttre, menlig den eldste Søn Lorenz Knudsen Schancke

den anden Søn Peder Knudsen Skancke

den tredie Søn Faste Knudsen Schancke

den fierde Søn Andeers Knudsen Schanck 29 Aar gl: åaa Sølvverket Kongsberg og Beboende,

den eldste Datter Elen Knudsdatter som har Hans Jensen Bryhum til ægte

den anden datter Gunille Knudsdatter som har Sten Iversen Qvickne til ægte

den tredie datter Anne Knudsdatter som er gift med Jens Iversen Qvickne,

den yngste Datter Karren Knudsdatter, som er gift med Morten Evensen Opdall

Paa arvingens veigne var ovennvende Ecken Karen Lorensdatter Biørgum samt alle tre de nærværende Sønner Lorenz, Peder og Faste Knudssønner, paa Døttrene Elen Gunille Anne og Karen Knudsdøttre med deres Mæand Hans Bryham, Sten Iversen, Jens Iversen og Morten Evensen Opdall.

Da Stervboets effecter blev angivet forefunden og tagne under registration og vurdering som følger, Penge og Sølv blev efterspurt men fantes ikke .. Encken fforklaring at mandens lange Svaghet og Sengeliggende har gaaet bort Fattigt så at intet av det efterfølgende er nyende ...»

Karen og barna Lorentz, Anders som var på Kongsberg, Elen gift med Hans Jensen Bryhan, Gunhild gift med «Esten Iversen Qvikne» - identisk med Steen Iversen [Neergaard] fra deres gifte 24.06.1748 - og Karen gift med Martin Evensen Opdal, fikk 357 riksdaler å dele. Gunhild og hennes mann ble boende i gården.⁴⁷

(Barn II:3, Far IV:9, Mor IV:10)

Gift omkring 1707 med⁴⁸ neste ane.

Barn:

Lorentz Knudsen Schancke. Født omkring 1708 på Røros (ST). Død 1764 på Røros (ST). Begravet 14.10.1764 på Røros (ST).⁴⁹ (Se II:3).

III:6 mf m

Karen Lorentzdatter Biørgum. Født omkring 1688 på Røros (ST). Død 1756 på Røros (ST). Begravet 18.01.1756 på Røros (ST).⁵⁰

Karen var datter til Lorentz Ingebrigtsen Bjørgum og Elen Joensdatter [Hellum].

⁴⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 86a, nr. 18.

⁴⁷ Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 872-873. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 120.

⁴⁸ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134.

⁴⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 136b, nr. 4.

⁵⁰ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 88b, nr. 3.

Knud og Karen hadde følgende barn:

Ca. 1708: Lorentz, røstvender, gift med Marite Johannesdatter, død 1764.

Ca. 1713: Peder, ertzscheider, død 1787.

Ca. 1714: Faste, berggesell, død 1788.

Ca. 1716: Elen, gift med Hans Jensen Bryhan, død 1814.

1720: Gunnild, gift med I Ole Christophersen Nordfjord, II Steen Iversen Kvikne, død 1808.

1723: Anders, gruvearbeider, død 1789.

1726: Anne, død i Kongsberg.

1729: Karen, gift med Martin Evensen Opdal, død 1818.

1720: «Dom: 23tia P: Trinit: d. 3die November ...

Da blev og Knud Pedersen Skanckis Barn døbt og Kaldet Gunnild.

Fadd: Elen Chertsinne Angell, Karen Erichs Datter, Lorentz Angell och Peder Pedersen Skancke» (Kirkebok nr. 2, folio 20-21).

1723: «Dom: 5te P: Trinit d. 27de Junu ...

Da blev og Knud Pedersen Skankis Barn døbt og Kaldet Anders.

Fadd: Anne Hiorth, Maria Iversdatter Brynnilds, Matthias Volquart Brun, Jens Peders: Skanke og Erich Anders: Hildahl» (Kirkebok nr. 2, folio 88-89).

1726: «Dom Invocavit d. 10de Martu ...

Da blev og Knud Pedersen Skankis Barn døbt og Kaldet Anne.

Fadd: Malena Brun, Kirsten Lorents Datter, Ingebor Olsdatter Brun, Monsr. Suend Brun og Ingebrigt Lorentsen» (Kirkebok nr. 2, folio 168).

1729: «Knud Pedersen Schankis Datter Karen fødd 10 Maj Døbt d. 15 ejusd.

Sp. Leoniart Borchgrevingt, ... Grue, Ole Toresen Bru,, Berit Erichsdatter, Karen Larsdatter Ryen(?)» (Kirkebok nr. 3, folio 27, nr. 18).

Karen nevnes som enke i 1752 og døde i 1756:

«Knud Schankes Enke Karen Lorentzdatter begr. 18 Jan gl. 68 Aar».

Skiftet etter hennes død er datert 13.02.1756.

«L: C: Borchgrevink Giørtterligtao 1756 d 13 Febr Andfandt Jeg mig tillige med de Vurderingsmænd Mathias Fastesen og Kiel Pedersen Juelsberg ud afgangen Karen LorentzDatter Biørgum Sal: Knud Pedersen Schanchies Stervboe Huus her paa Røraas Bergladtz for efter de fleste af Arvingarnes begier atRegistrere og Vurdere.den Sallige Quindes efterlatte Effecter, til paafølgende Rigtig indfor alle vedkommende forenemlig til emmLovlig Skifte og Deelingsforretning imellem Arvingerne, som var 4de Sønner og 4de Døtrer Nemelig,⁵¹

(Barn II:3, Far IV:11, Mor IV:12)

Gift omkring 1707 med⁵² forrige ane.

III:7 mm f

Johannes Michelsen Nyplass. Stiger. Født omkring 1666 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Røros (ST). Død 1747 på Røros (ST). Begravet 23.05.1747 på Røros (ST).⁵³

Johannes var antagelig sønn til Michel som drev gården Litlgjerdet i Ålen i siste halvdel av 1600-tallet. Hans sønn, Michel, flyttet omkring 1730 tilbake til Litlgjerdet.

Han var stiger ved Røros kobberverk. En stiger (tysk = «Steiger») var datidens gruveingeniør. Stigeren var arbeidsleder i gruen.

Johannes bodde på Nyplasshage, lnr. 715, gnr. 139, bnr. 2.

Etter at Arvedals gruve kom i drift i 1657, grodde det opp en liten bergplass ved Nyplassen eller Orvos. Her slo tretti gruvekarer seg ned og ryddet små bersrom. I dette sentret i Glåmos bodde det 32 familier med 114 personer ved folketellingen 01.02.1801. Arkivmaterialet forteller om hvor usikre og ustabile forholdene var for folk i Rørosbygdene i gammel tid. Dårlige konjunkturer for Verket, krig, uår, sykdom og hunger slo hardt til her i fjellbygda, og folk måtte flytte fra rommene sine på grunn av armod og grå nød. Dette gjelder særlig de første årene av 1800-tallet, under og etter Napoleonskrigene.

Manntallet for 1701 viser:

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield - Grube Folchene.

Deris Stand:

Grube Smede.

⁵¹ Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1742-56, folio 1140-1141. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 120.

⁵² Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134.

⁵³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 82b, nr. 42.

Mændenis Nafne - Deris Alder:

Johannes Mickelsen - 35».

I sitt første ekteskap med Marit Pedersdatter, som døde i 1703, hadde Johannes barna:

Ca. 1693: Kirsten.

Ca. 1696: Karen.

1699: Gierterud, gift med Jens Knudsen i 1737, fadder til Marittes barn Knud i 1740.

I sitt annet ekteskap med Anne Olsdatter Kuraas hadde han bl.a. datteren Maritte.

«Palme Søndag blef Johannes Michels: barn døbt Kaldet Gierterud.

Faddere: Hr. Bergm. Hust Kiersten, Karj Olsd, Dina Olsd., Hr. Bergm. Jurgens, Ingebrigt Ifuers.» (Kirkebok nr. 1, folio 149).

Hus nr. 154 og 155 er antagelig bygd på smelter Mikkell Knudsens tomt. Hans sønn Knud, født i 1668, var også smelter og bodde i hus nr. 154. Det er mulig at dette er bror til Johannes. En Mickell Knudsen er 80 år gammel i 1701.

Manntallet viser:

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield.

Hytte Folchene.

Deris Stand:

Smelter.

Mændenis Nafne - Deris Alder:

Knud Mickelsen - 33.

Deris Sønners Navne og hvor de findes:

Michell Knuds: - 5.

Peder Knuds: - 3.

Rasmus Knuds: ½.

Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder,

som Sig med Kiørsel og andet til Werchets Drift opholder og ærnærer.

Gaardernis eller Pladsernis Nafne:

Kojen.

Mændernis Nafne - Deris Alder:

Mickell Knuds: - 80».

Johannes døde i 1747:

«Johannes Michelsen begravet 23 May gammel 81 2/3 Aar».

Av skiftet etter Johannes, datert Røros 10.06.1747, fremgår det at han hadde gård på Nyplass.

Ekstrakt:

Stiger Johannes Michelsen Nyplatz +

1. gang gift med Marithe Pedersd.

Barn:

1. Kiersten Johannesd. bor i Trondheim enke e/Bersvend Jensen v: broder Peder

2. Karen Johannesd. ugift 50 år v: forrige husbonde Monsr Mathias Volqvart Brun

3. Giertrud Johannesd. g.m/Jens Knudsen bor på Kongsberg v: broder Johannes

2. gang gift med enke Anne Olsd. Kuraasen, lagverge broder Peder Olsen Kuraasen

Barn:

1. Ole Johannesen skomaker på Kongsberg v:broder Johannes

2. Mickel Lilgierde i Aalen beboende

3. Peder Johannesen på Nyplatz

4. Johannes Johannesen på Nypladz

5. Marithe Johannesd. g.m/Lorentz Knudsen røstvender på Moen

6. Berithe Johannesd. g.m/Anders Andersen Sund røstvender

7. Karen Johannesd. g.m./Tarald Taraldsen Nyplatz.⁵⁴

(Barn II:4, Far IV:13)

Gift med neste ane.

Barn:

Maritte Johannesdatter Nyplass. Født omkring 1711 på Røros (ST). Død 1782 på Røros (ST). Begravet 13.10.1782 på Røros (ST).⁵⁵ (Se II:4).

⁵⁴ Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 147, 167 og 178. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 430-431. Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 328, 330. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 229-230; 5. bind, side 187, 331-332, 343-344.

⁵⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 4, 1767-97, Døde og begravede, folio 127b, nr. 48.

III:8 mm m

Anne Olsdatter Kuraas. Født omkring 1674. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 18.04.1762 på Røros (ST).⁵⁶

Anne var datter til Oluf Hansen Kuraas.

Anne og Johannes hadde følgende barn (minst):

Ole, skomaker på Kongsberg.

Ca. 1705: Michel, til Litlgjerdet i Aalen,

gift med I. Sigrid Iversdatter, II. Anne Andersdatter Eidet, døde i 1799.

Peder, gift i 1737 med Marie Jocumsdatter.

Ca. 1711: Maritte, gift med Lorentz Knudsen Schanke, død i 1782.

Berit, gift i 1737 med Anders Olsen Sund.

1718: Karen, gift med Tarald Taraldsen Nyplass.

1720: Johannes, gift med I. Martha Ingebrigtsdatter, II. Anne Margrete Ingebrigtsdatter, død i 1800.

Sønnen Michel flyttet omkring 1730 til Litlgjerdet i Ålen hvor hans far var født. Gården ble vurdert å kunne fø 1 hest, 3 kyr, 2 ungnaut og 4 sauer. Den hadde ingen skog eller seter. Korn var det vanskelig å dyrke, men høyavlingen var på 16 lass. Etter senere oppgaver ser det ut til at krøttertallet var noe høyere enn det som ble oppgitt i 1723. Hans bror, Johannes, bygslet Smal[er]vollen eller Varvollen i 1750. Den ligger i området mellom Store og Lille Fjellsjø og Orvsjøen.

Peder Kuraasen som var forlover da datteren Maritte giftet seg med Lorentz, var Annes bror. Det fremgår bl. a. av skiftet etter Johannes.

Anne døde i 1762:

«Johannes Michelsens Enke Anne Olsdatter Kuraas er begravet 18. April gl. 88 aar».⁵⁷

(Barn II:4, Far IV:15)

Gift med forrige ane.

Generasjon IV

IV:1 ff ff

Oluf (Spell-Ola) Olufsen Spell. Arbeidernes opprørsleder. Født omkring 1609. Levde 1691 på Røros (ST). Død før 1701 på Røros (ST).

«Spellan» skal ha kommet til Røros fra Ljusnedal eller Falun i Verkets første tid. Oluf kan ha bodd i en av de gamle hyttearbeidergårdene oppe i Mørkstugata, uten at vi i dag kan peke ut husnummeret. Han hadde seter ved Aursund, Spellvollen og i Rylia.

Det er stor usikkerhet når om Spell-Ola, en skikkelse som har engasjert folkefantasi og lokalhistorien på Røros sterkt. Han var en markant arbeiderleder fra uroen i 1670-årene, minnet om ham er innvevd i en nimbus av usikker tradisjon.

Det finnes skifteforretning 20.04.1691 etter hans hustru: Olle beklaget seg da over sin økonomi og blindhet i høy alder.

«Bergschrifueren tilspurde Manden sielf saavell som de tilstede værende paarøremde, om de viste noget meere Inneboe at vedkomme, eller tilføre at de da ded ville Angifue, Huortill de suarede samptlig ney, at de indtet i nogen maader viste som her kunde vere udelugt.

Ellers begierede Den gamble Mand Olle Olsen med grædende Taarer og bad at øfrigeheden will Dog hafue medynch ofer hannem, at hand som nu gammell Blind Mand paa 82 Aar motte nyde noget lidet forud till si fremdeelis Ophold saa længe Gud sparede ham Lifuuet, paa Jnd hand iche schulle geraade udj all for store Elendighed, i Hensende at hand sielf indtet kand fortinne, og ey heller for sin høye Alder og Synes Mangell kand komme nogen Sted.»

Han bodde på Bergstaden der han hadde en liten stue til gaten. Arvingene fikk i skiftet etter hans hustru til deling 55 rdl. 1 ort og 20 skilling hvorav Oluf fikk halvparten.

Ole døde antagelig før folketellingen i 1701.

Etter at den brutale og forhatte direktør Arnisæus døde i 1669, ble Henning Irgens ansatt som ny direktør. I hans direktørtid var det mange vanskeligheter for verket, det ble krig og verket og Bergstaden ble herjet og brent, det kom til ny strid mellom partisipantene og til uro og «rebellion» blant arbeiderne.

⁵⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 40.

⁵⁷ Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 328, 330. Rørosboka, 5. bind, side 187, 343-344. Roger de Robelin: Skanke åtten, side 134.

I mai 1670 sendte arbeiderne en klage til kansler Ove Bjelke, der de sier at «vi fattige Bergfolch maa gjøre en dags arbeide for huer helligdag eller derfor miste voris løn», at de «imod voris tunge arbeide udj steden for penge maa antage dend dyre proviant som fru Doctorinde och Jens Bing holder», at noen «endelig affregning iche er scheid paa 7 eller 8 aars tid», at de må ta imot tvilsomme sedler som betaling, at flere arbeidere «offuerfaldis aff Henning med blodige slag og hug for vi iche ville lefuere voris zigneter fra oss at forseigle hvis oss uvitterligt kand vere schreffuit, och trues der till med fengsell och ander straff» osv. Arbeiderne nødes derfor «at indfly till Eders Magnificentz med underdanigst begiering at oss fattige folch udj forschr. poster motte till rette forhielpes, huilchet den goede Gud visseligen vill beløne».

Ove Bjelke nøyde seg med å henvise saken til Bergamtet og bad ellers direktøren søke å stille arbeiderne tilfreds på beste måte. Samtidig sendte han en formaning til arbeiderne om å avholde seg fra «ald Buller och Opsetzighed». Bergmesteren lot forkynne fra prekestolen, at arbeiderne skulle «faae Rigtighed» og at det skulle bli rimelige priser på provianten.

Henning Irgens avviste klagen som helt uberettiget, og fikk også noen av arbeiderne til å klage over de oppsetsige arbeideres oppreden.

Arbeiderne lot seg imidlertid ikke denne gang avspise med talemåter og gode løfter. De satte opp et bønneskrift til Kongen selv og valgte fire mann til å reise til København med det. Bland de fire arbeiderne som ble sendt til København var også den senere så kjente Spell-Ola og Anders Johansen Prytz. De fire utsendingene kom vel frem til København og fikk øyensynlig her hjelp til å sette opp en detaljert, skriftlig klage.

Arbeidernes utsendinger fikk i København «ganske god Fortrøstning om et favorabelt Svar paa deres Andragende». Bønneskriftet ble sendt til stattholderen, og da utsendingene på hjemveien passerte Oslo, ga stattholderen dem løfte om at han skulle ta seg av saken, og ga dem også med et brev til bergmesteren om at de skulle inntas i arbeidet igjen, selv om de hadde forlatt tjenesten uten lov.

Det var nok også som følge av besøket i København at Kong Christian den 5. den 8. september ga ordre om at partisipantene heretter skulle sørge for at verket alltid hadde penger til å betale arbeiderne deres lønn, og dette skulle skje «uden nogen Afgang» i dansk mynt, så enhver kunne kjøpe proviant etter eget ønske. Arbeiderne skulle også ha full betaling for helligdagene, og de som kom til skade under arbeidet skulle få erstatning i forhold til skaden.

Imidlertid hadde den mektige Joachim Irgens fått underretning om arbeidernes nye aksjon, og reiste umiddelbart til Røros sammen med sin frue for personlig å ordne opp i sakene. De kom til Bergstaden en av de første dagene i november.

Så kommer den kjente historien om Spell-Ola og Røros-arbeidernes «rebellion» i november 1670 som det bl.a. er fortalt om av Johan Falkberget i flere av hans bøker.

Arbeiderne hadde ennå ikke fått noe svar fra København, de var redde for at klageskriftet ikke hadde ført til noe resultat. Det var armod og nød i mange hjem, og nå begynte de på ny å bli utålmodige, nå måtte og skulle det bli en ordning! Så valgte de Spell-Ola til å reise til kongen nok en gang for å kreve deres rett, og de begynte straks å samle inn penger til reisen.

Da Joachim Irgens fikk nyss om dette, forlangte han at Ola øyeblikkelig skulle arresteres, legges i jern og holdes i forvaring i «Mørkestugguen». Mørkstugata har navn etter Mørkstuggu, dette arresthuset er nevnt i 1666, men det er umulig å lokalisere det i dag.

Ole ble arrestert, men da gruvearbeiderne fikk vite at deres tillitsmann var fengslet, «bleve de ganske oprørske, forlode paa en usædvanlig Tid, nemlig på en Torsdag, deres arbeide og forføiede sig paa hjemveien». Da de kom ned på Hittersjøen holdt de møte på isen og «sammensvore sig ordentlig og lovede alle som een Mand at Staae og gaae» inntil de fikk sin kamerat ut av fengslet.

De dro så ned på Staden, rustet med «Øxer, Prygler, Bøsser og Stokke» og stormet opp foran huset der Joachim Irgens og hans hustru bodde og hvor også Henning Irgens da oppholdt seg. Her sluttet de en halvsirkel og forlangte gjennom pliktsfogden å få tale med bergmesteren. Kammertjeneren var redd for at de opphissede arbeidere kune komme til å forgripe seg på hans nevø og fulgte med ham ut. Så vidt en vet gjorde ikke arbeiderne noe tegn til å ville overfalle de to høye herrer, men da begge disse «vare overmaade hidsige og anfaldt med blottede Kaarder den sammenrottede Hob, i Tanke at faae dem adspredte», da kokte harmen over. Her kom de for å kreve sin gode rett etter å ha lidt urett i så lang tid, og så ble de møtt med blanke kårder av dem som selv hadde begått denne urett. Og så gikk de løs på de to høye herrer og vendte særlig sin forbitrelse mot den lite avholdte kammertjener, som de «med deres Prygler og Haandgevær sloge saa længe, indtil han omsider faldt til Jorden, og vilde, efter Beretning - sier Hiort - neppe være kommen derfra med Livet, hvis ikke hans Frue, som da var høist frugtsommelig, havde trængt sig gjennom den sammenrottede Hob og med Møie kastet sig over sin halvdøde Mand». Og dermed reddet fru Cornelia sin gemal fra å lide større overlast; så opphisset arbeiderne var, vek de tilbake for å mishandle en kvinne, og særlig i et tilfelle som dette da hun var i «høyeste velgående». Både hun og bergmester Irgens fikk imidlertid under spetaklet atskillige knubs og slag. Men dermed ble det også, arbeiderne trakk seg nå tilbake og stormet avsted til arresten for å befri Spell-Ola.

I Mørkstugguen» satt Spell-Ola i bolt og jern. Arbeiderne prøvde å få opp døren, men den var stengt, og da de ikke turde «bryde Kongens Jern» hentet de en domkraft fra hyttesmia, og «skruede Huset fra hinanden, hvorpaa de udtog den fængslede, sønderhuggede Bolten han havde om Fødderne, og derefter, ligesom i Triumf, ledsagede ham til sit Huus».

Men dette åpne «opprør» mot de høye foresatte kunne ikke verkets ledere la seg by. Joachim Irgens sendte

øyeblikkelig klage både til kongen og til visestattholderen Ove Juel og kansleren Ove Bjelke, der han ba om at «denne grove vold og overdaadighed blifuer til exemplariske straffe tilbørlig reccommanderet».

Ove Bjelke grep straks inn og sendte fra Trundhiembs Kongsgaard en skrivelse til arbeiderne,

«Eftersom jeg meget ugjerne har forstått hvordan dere bergarbeidere på Røros verk på det allergroveste og nesten uhørt har opptrådt, mot Sr. Joachim Irgens og bergmester Henning Irgens vil jeg dere på min allernådigste arveherre og Konges vegne strengt befale at dere forholder dere rolig så dere ikke lar dere forføre av noen urolige hoder til videre grove formastelser imod nevnte gode mann, så dere kunne komme i enda større unåde og straff. Jeg formoder med Guds hjelp at min allernådigste arveherre og Konge selv ved sine gode menn i Bergamtets råd lar sørge for at allting kan komme i god skikk og orden ved bergverket og vil nå ha advart dere alvorlig om ikke videre å forgripe dere, enten på deres principal Sr. Jochum Irgens eller min allernådigste arveherre og Konges bergmester, for da har dere i aller høyeste grad straff å vente. Så det beste er at dere tar vare på deres arbeide og blir fri galskapen. [...] Ove Bielcke».

Visestattholder Ove Juul hadde også sitt å si om de opprørske arbeidere på Røros. I sitt brev av 19. november 1670 som ble lest fra prekestolen i Røros kirke den 4. desember samme år, sier han blant annet:

[...]«At ettersom jeg imot all formodning har fått vite hvordan bergfolkene på Røros utilbørlig har gjort seg oppsetsige og opprørske, ja egentlig rebelske, i det de sammenrottet seg som ved mytteri, ikke alene har de overfalt den av hans Kgl. Majestet allernådigst beskikkede bergmester Henning Irgens, men endog den fornemste prinsipalpartisipant for verket, Sr. Jochum Irgens og traktert dem ille med hugg og slag. Til grunn har de oppgitt at en av gesellene på grunn av begåtte forseelser var satt i fengsel, hvilket de ved egen makt og vold selv uten tillatelse har tatt ut av fengslet [...]

Ove Juul».

Men samtidig kom det også en kongelig resolusjon på arbeidernes «suppliqve» som gir ordre om at arbeiderne og kullbrennerne heretter skulle betales kontant lønn, at arbeiderne også skulle ha betaling for helligdagene uten noen «forkorting», at de som kom alvorlig til skade under arbeidet skulle ha en rimelig erstatning, og at berggesellene skulle ha forrett til malmkjøringen når det kunne skje uten at gruvearbeidet ble forsømt. Og dermed hadde arbeiderne oppnådd det meste av det de hadde gått til aksjon for.

Kongen påla også visestattholderen å nedsette en kommisjon av «fire fornuftige Mænd» for å undersøke arbeidernes klagemål og forholdene ved verket.

Spell-Ole ble «som formand for de suplicerende» eksaminert og sa at de innsamlede penger skulle brukes til å hente ny beskjed fra stattholderen, da arbeiderne ikke hadde fått svar på sin supplikasjon. Pengene fantes «udi hans pung beseglet» sammen med en fortegnelse over dem som hadde gitt bidrag, det var orden i tingene slik.

Arbeiderne og deres tillitsmenn gikk fri denne gang. «Siden Kammertjeneren ved sin urigtige omgang med Arbeidernes Betaling med videre, havde selv givet Anledning til denne Tumult, pardonnerede Hans Majestet alle Anklagede, hvorved den hele Handel for denne Gang havde ende».⁵⁸

(Barn III:1)

Gift med neste ane.

Barn:

Ellend Olsen Spell. Født omkring 1647. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1723 på Røros (ST). (Se III:1).

IV:2 ff fm

Anne Erichsdatter. Levde 1632. Død 1691 på Røros (ST). Begravet 1691 på Røros (ST).⁵⁹

Anne og Oluf hadde sønnen Ellend.

Hun døde i 1691 og ble begravet 1. søndag etter påske.

⁶⁰ «D = Første Søndag Effter Paaske, ...
Dito Olef Spell Ane Begrafuen.»

Skiftet etter Anne ble avholdt 20.04.1691.

«Søfren Ibsen og Joen Paulsen Tørres gjør vitterlig at aar 1691 den 20. april var vi efter hr. bergmester velædle Henning Jürgens opnevneelse i Olle Olsens, Spell-Olufs, hus her paa Røros, i bergskriver Peder Hiorts overværelse, til at vurdere og taxere hans eiende midler og formue til rigtighed for creditorene, og det øvrige til deling for hannens og hans salige, nu avdøde kone Anne Erichsdatters arvinger hinds Arfuinger som ere Spell Jonn hinds Broder, item Mogens Olsen Riibe som paa hans Quindes vegne med Intereserende Arfuer en Broder Lod, Gjør da og .. anvist og forrefunden som følger;».

⁵⁸ Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 20. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 247. Rørosboka, 2. Bind, side 61-69; 4. bind, side 144, 452. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁵⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 1, 1691-1700, Kronologisk liste, side 8.

Ollie skulle ha halvparten av boet som er Rdl.27-2-22. Resten går til hennes arvinger som er broren Spell-Joen og Mogens Olsen Rise «som paa hans Qvindes vegne med Interesserende arver en Broder Lod», hver arvedel er på Rdl. 13-3-11.

På slutten av skiftet blir første arvedel annammet (mottatt) av Anne Joen Eriksens, dvs Anne Mortensdatter gift med Joen Eriksen Spell. Andre arvedel ble annammet av Maritte Pedersdatter Mogens Olsen Rises. Det er derfor trolig at Maritte Pedersdatter far (Peder Eriksen) må ha vært en bror av avdøde Anne Eriksdatter.⁶¹

(Barn III:1)

Gift med forrige ane.

IV:7 fm mf

Morten Carlsen Qvax. Stiger, berggesell. Født omkring 1650. Død omkring 1710.

Kvaksvollen skal være et av de eldste bebodde stedene i Djupsjølia. Den ble antagelig oppdyrket like etter verkets anlegg.

Det opplyses om Morten at han bodde og døde på en setervoll kalt Stigervollen i kongens almenning, en halv mil østenfor Røros hytteplass.

I matrikkelen av 1688 er stiger Morten Carlsen Qvax ført som bruker. Han var stiger ved Arvedal i 1691, da Christoffer Møller søkte om å bli oberkunststiger der.

Morten var ved manntallet i 1701, 60 år gammel og berggesell sammen med sønnene Andreas [Anders], 19 år og Carl, 8 år gamle.

Han døde på en seterplass kalt Stigervolden som lå ½ mil ønsenfor Røros Hyttplass.

Ved skiftet etter ham 02.05.1710 opplystes at de hadde barna:

1. Andreas, 27½ år, gift med Margrete Henningsdatter.
2. Carl. 16 år.
3. Barbro, 30 år, gift med Jens Aasen.
4. Anna, 28 år, gift med Ole Jonsen Aasen.
5. Maritte 25 år, gift med Henning Rasmussen.
6. Magdalena, 21½ år, ugift.

Det fortelles at engang svensken gjorde fiendtlig innfall, dro de den eneste kua på Kvaksvollen inn i stua og slaktet den julekvelden.

Etter morens død i 1730 ble bygselen overtatt av den eldste sønnen Andreas Mortensen Qvax, født i 1682.

Under bygselbefaringen i 1778 gis denne beskrivelsen av husene på bruket: «En stue med kjøkken og forstuedør, et fehus, en stall av stein med tømmerlem. Innhegningen til dels forfallen.»⁶²

(Barn III:4)

Gift med neste ane.

Barn:

Anne Mortensdatter Qvax. Født omkring 1682. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 03.10.1762 på Røros (ST).⁶³ (Se III:4).

IV:8 fm mm

Beritte Andreasdatter Kohlberger. Født omkring 1645 på Røros (ST). Død 1730 på Røros (ST). Begravet 08.01.1730 på Røros (ST).⁶⁴

Berethe og Morten hadde følgende barn (minst):

- Ca. 1680: Barbara, gift med smelter Jens Aasen, død i 1756, 80 år gammel.
- Ca. 1682: Andreas, gift med Else Henningsdatter, død i 1762, 85 år gammel.
- Ca. 1682: Anna, gift med bergsknekt Oluf Jonsen Aas., død i 1762, 86 år gammel.
- Ca. 1685: Maritte, gift med hytteknekt Henning Rasmussen.
- Ca. 1689: Magdalena, trolig gift med Peder Carlsen.
- Ca. 1693: Carl, gift med Beritte Estensdatter.

Berethe ble begravet 08.01.1730.

⁶¹ Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 16. Rørosboka, 4. bind, side 144-145. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁶² Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, gruvefolkene, folio 149. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 71b. Rørosboka, bind 3, side 1644165, Kvaksvollen. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁶³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 85.

⁶⁴ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73b, nr. 3.

«Anno 1730

3. Morten Qvaxis Enke Beritte Kohlberger

Begraft d. 8 Jan. gl. 85 Aar.»⁶⁵

(Barn III:4, Far V:15)

Gift med forrige ane.

IV:9 mf ff

Peder Fastesen [Schancke]. Stiger, ertzscheider. Født omkring 1660 på Røros (ST). Død 1733 på Røros (ST). Begravet 08.03.1733 på Røros (ST).⁶⁶

Peder var storgutt og berggesell ved Røros kopperverk omkring 1678-79.

I 1691 fant Peder Fastesen en ny gruve, Christian Qvintus eller Christian den 5.s gruve, som i lang tid ble verkets hovedgruve. I 1694 fant han Myrgruven som lå like ved. Også denne hadde rike forekomster, og etter noen års drift ble begge gruver forenet med et «durchslag».

I 1692 Peder fikk 50 rdl. i finnerlønn. Han ble ertzscheider ved gruve etter egen søknad der han forsikrer at «Gud i Himmelen skall Eder med ganske Familie Rigeligen igien belønne».

Manntallet for 1701 viser:

c«Røraas Kaaber Werckis Præstegjeld - Grube Folchene.

Deris Stand:

Ertzscheider.

Mændenis Nafne - Deris Alder:

Peder Fastensen - 40.

Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:

Faste Pedersen - 18.

Knud Pedersen - 14.

Reinholt Pedersen - 12.

Jens Pedersen - 6.

Peder Pedersen - 3».

Peder var ertzscheider 1700 - 1709.

«Mandtal. –

Ofver Røraas Kobberwerchs Officiantere og Betientere, sambt gemene Arbeidere og Indvaanere, med en huers specificerede Familie – forfattet den 24:de Juli Ao 1705».

I manntallet for 1705 oppgis at de har tre sønner og en datter.

Han var så understiger ved Christian V gruve, korporal ved 2. gruvekompaniet på Røros senest i 1700 og senere sersjant. Peder brukte seteren Skåkåsen, også benevnt Skokaas, Skakaasen, Schachaasen.

Peders mor, Ildri, hadde en brorsønn, berggesell Nils Olsen Bock, som det ble holdt skifte etter i 1706. Han etterlevnet seg to barn som hans kusine ertzscheider Peder Fastesen, barnets nærmeste pårørende, ble formynder for. Peder hadde også vært fadder til en avdød sønn, Peder Nilsen Bock, født i Røros og døpt 02.07.1696.

Han festet i 1733 Skåkåsen, tidligere brukt av monsr. Mølman, sammen med sønnen Peder og svigersønnen Lars Mogensen.

Peder døde i 1733:

«Peder Fastesen begraft d. 8 Mart. gl. 73 Aar».

Skiftet etter Peder ble avholdt samme år, men skifteprotokollen er bortkommet.⁶⁷

Storwartzfeltet

Gruvene i området strekker seg over store areal. Nye Storwartz, som har vært hovedgruve til Røros Kobberverk i mer enn 200 år, har en utstrekning på hele 300 mål. Kruttet ble i noen grad brukt mot slutten av 1600-tallet, men da helst i sammenheng med ortedriften, dvs. sprenging av ortene som ble drevet parallelt nedover i malmgangen, når malmfeltet skulle åpnes eller fares opp. Ellers så brukte man stort sett fyrsetting til langt ut på 1700-tallet.

Takket være privilegiebrevet fra Kong Christian IV av Danmark og Norge (1577- 1648) fikk Røros Kobberverk retten til all skog, elver og sjøer til vannkraft, malmer og mineraler som måtte finnes, samt menneskenes arbeidskraft i dette området. Her kunne bøndene dessuten bli pålagt, «mot enkel betaling», å selge sine produkter og varer og utføre transportarbeid for Kobberverket. Storwartz-feltet omfatter i alt 9 gruver:

⁶⁵ Rørosboka, bind 3, side 1644165, Kvaksvollen. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

⁶⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 25.

⁶⁷ Manntallet 1701, 13.2.4 Gauldal Fogderi, Røros prestegjeld, folio 146. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132-133. Rørosboka, 2. bind, side 106, 111; 4 bind, side 57, 422.

Gamle Storwartz (1645-1946)
 Nyberget (1650-1713, 1859-90)
 Hestkletten (1659-1756)
 Gamle Solskinet (1673-1730, 1870-90)
 Christianus Qvintus (1691-1775)
 Myrgruva (1694-1770)
 Nye Storwartz (1708-1946)
 Nye Solskinet (1854, 1861-1890)
 Kronprins Olavs grube (1937-1972)

Quintus gruve og Myrgruva

På toppen av bakken, der veien oppover forbi sjakthuset mot Kvintushøgda eller Kletten passerer under taubanen, ligger en av hovedfaringene til Quintus gruve. Her omkring ligger også murer etter flere bygninger, blant annet brakken som de første årene også ble brukt av mannskapet på Olavsgruva. Quintus gruve ble anlagt så tidlig som i 1691, og er oppkalt etter kongen på den tiden, Christian V.

Faringen til Myrgruva ble påbegynt et par år etter Quintus. Disse to gruvene er forent ved et gjennomslag. Mellom Myrgruva og Hestkletten gruve lå en mindre gruve som ble omtalt som 'Banken'. En bank er betegnelsen på en liten høyde i terrenget. Faringen til Banken lå i nærheten av Hestkletten gruve. Selve graven gikk litt inn under denne, og strakte seg østover til Myrgruva. Myrgruva og Quintus ble etterhvert hovedgruvene for Kobbervirket. På slutten av 1700-tallet begynte utbyttet derimot å bli dårlig, og i 1790 ble driften stanset. Tidlig på 1900-tallet ble driften gjenopptatt for en kort periode, og på 60-tallet var det omvisninger i graven for publikum.

Bergstaden hadde omkring 1700 blitt en typisk gruveby med ganske stor bebyggelse. Jordboken nevner det året 17 større gårdsbruk i hele sognet og ikke mindre enn 1688 skyldsatte plasser. De fleste av disse var bygslet av oppsitteren, og dette lille bondebruk ved siden av gruve- eller hyttearbeidet gjorde sitt til å trygge tilværelsen for bergfolket, men gjorde dem også mer avhengige og stedbundet. Etter ødeleggelsen under krigen ble det først og fremst bygd hus langs de to hovedgatene Hyttegata eller Storgata og Litjgata, idag Bergmannsgata og Kjerkgata. Videre langs de små tverrgater mot elven og langs innkjøringsveiene til Bergstaden. Selve anlegget var stort sett slik det er bevart inntil våre dager. En kan anta at Bergstaden ved 1700-årsskiftet hadde noe over 1500 innbyggere. I en dansk beskrivelse av Røros-verket fra omkring 1700 heter det at på bruksplassen Røros bor bruksbetjenter, arbeidere og andre private folk «til mere end 300 Familier, har sin egen Kirke og Skole, som af Værkets Kasse underholdes og Præsten lønnes». Verkets første skole ble besluttet opprettet i 1697, da Henning Irgens foreslo at de 121 Rdl. som partisipantene hadde til gode i Volqvart Jøns' bo «maatte forundes till en Scholis opbyggelse herpaa Werchet. Huilchet Participanterne bevilgede och consenterede».⁶⁸

(Barn III:5, Far V:17, Mor V:18)

Gift 1681 med⁶⁹ neste ane.

Barn:

Knud Pedersen Schanche. Født omkring 1685 på Røros (ST). Død 1752 på Røros (ST). Begravet 11.06.1752 på Røros (ST).⁷⁰ (Se III:5).

IV:10 mf fm

Gunilla Knudsdatter [Drake]. Født omkring 1652. Død 1744 på Røros (ST). Begravet 19.01.1744 på Røros (ST).⁷¹

Gunilla og Peder hadde følgende barn:

1683: Faste, berggesell, død 1706.

1687: Knud, ertzscheider, død 1752.

1689: Reinholdt, berggesell, bodde i hus nr. 156, død 1736.

1692: Ildri, muligens døpt 07.02.1692, død 1770, gift med:

I. Jochum Lassesen, født ca. 1679, bodde i hus nr. 306, Lasse-an.

II. Lars Mogensen Catz, født 1677, bodde i hus nr. 220.

1695: Jens, stiger, bodde i hus nr. 73 b, død 1772.

1697: Peder, røstvender, gift med Maria Iversdatter Brynnilds i 1723, død 1751.

Enken Gunilla overlot sin yngste sønn og svågeren Lars Mogensen en andel i Skåkåsen.

16.03.1735 søkte Gunilla om at hennes manns datter og fostersønn skulle få arbeide hos verket:

«hworwed foredrages, at hendis sali mand udi sin lange Tieneste, hawde wisst alle trorskab, war desuden føste finder af Christian V:s grube, hworfore hand nød en Pension saa og siden af Myrgruben da han af Participanterne wed sali Peder Hiort war giwen den forsikring, om hand hawde 10 sønner, skulle de alle bliwe hiulpen, og derfor

⁶⁸ Bergstaden.org - Om Bergstaden Røros og Kobbervirket. Wikipedia - Røros kobberverk

⁶⁹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133.

⁷⁰ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 86a, nr. 18.

⁷¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 81a, nr. 9.

ansøger, at hendis sali mands antagne datters og foster søn, maatte komme udi arbeid wed gruberne, paa det hand kunde wore hende til understøttelse udi hendes høije alderdom og swaghet».

Som enke søkte Gunilla 04.03.1733 om nådepenger:

«Paa enken Gunilda sali Peder Fastersen [...] at som hun nu udi sit alders 81 aar maa sware sin mand Peder Fastersen der udi 26 aar han hawde waret Stiger, og detsuden finder af Christian V:s grube, hende da maatte ferundes maanelig Pension, at hun icke udi sin alderdom skulle komme til at trænge, war paateignet.»

Gunilla døde i 1744:

«Peder Fastesens Enke Gunnild Knudsdatter begrav. 19 Jan. gl. 94 Aar».

Skifte etter Gunilla ble avholdt 08.05.1744.

Dette er eneste gang hun benevnes med sin manns og sine barns slektsnavn: «Gunille Knutsdatter Skake» og «Skanke» samt med en annen håndskrift «Schanche». I skiftet omtales en sølvskjed som veide $2\frac{3}{4}$ lod, merket «P[eder] F[aste/sen] S[en/kancke] - G[unilla] K[nuds/dtr] D[otter/rake] - 1731», sannsynligvis ved deres gullbryllup.⁷² (Barn III:5, Far V:19)

Gift 1681 med⁷³ forrige ane.

IV:11 mf mf

Lorentz Ingebrigtsen Biørgum. Smelter. Født omkring 1661. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1708 på Røros (ST).

Det første dokument om hus nr. 4 i Bergmannsgata (Hyttegaden) er fra 1695, der Lorentz Biørgum forplikter seg til å sørge for sine foreldre, Ingebrigt Biørgum og Karen Larsdatter, til deres dødsdag med kost og klær. Han og familien skal oppføre seg pent mot de gamle, og bekoste en skikkelig begravelse. For dette underholdet skal Lorentz bruke og arve foreldrenes eiendom, hus, innbo, krøtter og gresshager, men også overta farens gjeld.

Denne avtalen ble bevitnet med bumerker og signeter 27.02.1695 av brødrene Lorentz, Even og Peder Biørgum og svogeren Oluf Andersen Qvekne. Bergskriver Peder Hiort den eldre og proviantskriver Niels Hansen skrev under til vitterlighet.

Manntallet for 1701 viser:

«Røraas Kaaber Werckis Præstegjeld - Hytte Folchene.

Deris Stand:

Smeltere.

Gaardernis eller Pladsernis Nafne:

Aasen.

Mændenis Nafne:

Lorentz Biørgum.

Deris Alder:

40.

Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris Aar og Alder:

Joen Lorentzen - 5.

Tieniste Karer eller Drenger

Olle Larsen Fød i Opdahl - 16».

De arbeiderne som tjente best i gammel tid, var smelterne.

I 1708 ble det holdt skifte etter «smelter Lorentz Biørgum»:

«Anno 1708 d. 17 Decembr blef af Directeuren Bergman effter faaregaaende Registering og Vurdering Biværelse af Christen Olß. og Anders Linlenn som Vurderingsmænd huldet Skifte effter Smelter Jul: Lorentz Biørgum, imellem hans Effterladne Enche Ellen JonsDatter og Deris felles Børn, Treede Sønnner og Fire Daatere, dend ældste Søn Joen nu gammel 12 Aar, den Andre Søn Ingebrigt gammel 7 aar, og dend Tredie Olluf 3 Aar dend ældste Datter Karen gammel 20 Aar, den andre Ingebore gammel 17 1/2 Aar, Den Tredie Kirsen gammel 15 Aar og dend fierde Magdalena gammel 9 Aar.

Paa dißbe umyndigis vegne var deris Sal: Faders Broder Ertzschnneider Effren Biørgum og nærværende. Boets Anviste og forefundenn Midler var effterfølgende.»

Hans gård, som lå i Hyttegaden mellom elva og Oluf Larsen Tamnesets hus, ble taksert. Den besto av en stue

⁷² Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 05, 1742-1756, folio 215-216. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133. Rørosboka, 4. bind, side 56-57, 231, 265, 422, 453.

⁷³ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 133.

med kjeller og uinnredet loft. Stua hadde tre vinduer, en stor seng og et kråskap. Lorentz hadde et bryggerhus, en stall med lem over, fjøs og høylade, og en liten hage. Til gården var det fire gresshager, tre i Storhagen og en i Junkerhagen. Gård og hager ble vurdert til 106 riksdaler.

Han hadde tinn til 17 daler og redskap for 6. Besetningen besto av 4 kyr, 2 kalver, 1 kjøreokse og 1 hest.

Boets midler var 244 og gjelden 139 riksdaler, så arvingene fikk 105 riksdaler.⁷⁴

(Barn III:6, Far V:21, Mor V:22)

Gift med neste ane.

Barn:

Karen Lorentzdatter Biørgum. Født omkring 1688 på Røros (ST). Død 1756 på Røros (ST). Begravet 18.01.1756 på Røros (ST).⁷⁵ (Se III:6).

IV:12 mf mm

Elen Joensdatter Hellum. Levde 1673. Død 1731 på Røros (ST). Begravet 13.03.1731 på Røros (ST).⁷⁶

Elen var fra Trondheim.

Ifølge geni.com var Elin datter til

Joen Hellum i Bjørnsgård (* ca. 1634 i Trondheim - † før 17.10.1673 i Trondheim) og Kirsten Olsdatter.

Elen og Lorentz hadde følgende barn (minst):

Ca. 1688: Karen, gift med Knud Pedersen Schanke.

1693: Kiersti, Kirsten er fadder i 1723.

Ca. 1699: Malena, gift med Jon Andersen Tolgen, bodde i hus nr. 152, død i 1774.

1693: «22 Trinitats ...

Dito blef Lorens Biørgums barn døbt Kaldet Kiersti.

Fadd: Birrit Rien, T... Olsen, Ingebor Rien, Johannis Brun [Johannes Volquart Brun var organist i Røros kirke 1695 - 1721], Christen Sund»

Kirkebok nr. 1, folio 51).

Det finnes en gammel registrering i FamilySearch hvor det angis at hun ble begravet 18.03.1731. Imidlertid er kirkebok nr. 3, folio 74, nr. 6, som kan gjelde dette, uleselig. Nr. 5 gjelder 4. mars og nr. 7 22. mars 1731.

Jeg har forsøkt å behandle bildet, og da framkommer ordene «Lorentz Bjørgum» og nede til høyre «71», så det stemmer nok!

Denne tolkningen bekreftees i Digitalarkivets «Avanserte personsøk» på «Lorentz Biørgum» hvor hun angis å være begravet 13.03.1731, løpenummer 6, beregnet født i 1660, dvs.død 71 år gammel.⁷⁷

(Barn III:6, Far V:23, Mor V:24)

Gift med forrige ane.

IV:13 mm ff

Michel Ingebrigtsen Litlgjerdet. Festebonde. Født omkring 1638 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1700.

I 1664 var Michel bruker av Litlgjerdet.

Manntallet fra desember det året viser for Guldalls Fougderi og Aallens Tinglaug - «Ødde Gaarder»:

«Gaarde:

Lilgierre - 18 mkl[aug].

Besiddere:

Mickel Bruger alt - 26 Aar.

Huusmend:

Annders Enersen - 41 aar».

Michel hadde antagelig sønnen:

Ca: 1666: Johannes, til Nyplass på Røros.

⁷⁴ Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobbverks prestegjeld, hyttefolkene, folio 166. Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 03, 1706-23, folio 44b. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 12, 121, 226.

⁷⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 88b, nr. 3.

⁷⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 6.

⁷⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 134. Rørosboka, 4. bind, side 226.

Han fortsatte som gårdbruker utover mot hundreårsskiftet.

Eiendomsretten til gården ble imidlertid overtatt av Jakob Bersvendsen Hov. Den delen av gården som hadde vært krongods, ble kjøpt av Henning Irgens i 1669. På samme tid kjøpte Irgens mye jordegods i disse traktene. Det han fikk hånd om under denne gården, var 6 merker, antagelig husmannsplassene oppe i bakkene sørvest for elva.

I 1701 var nok Michel død. for manntallet for 1701 viser for «Holtaaalens Præstegjeld - Aalens Sogn» at Litlgjertet lå øde:

«Gaardernes eller Pladsernis Nafne:

Lillegiere.

Opsiddernes eller Leylendings Nafne:

Øde».

Selve gården lå altså øde, men det bodde folk på husmannsplassen under gården. Det var skomakeren Trond Olsen og en soldat som het Peder Einarsen. De var henholdsvis 48 og 29 år gamle. Denne plassen har gått under navnet Trondsvollen og fikk eget matrikelnummer i 1723. En annen husmann under gården omkring 1700 var Steffen Sørensen med sønnen Bersvend Steffensen. De folka bodde nok i Trøen.

Jakob Hovs arvinger må ha solgt gården videre til Jon Næsse eller Næss, for han er nevnt som eier i et dokument fra 1706. Det er ikke utenkelig at Jon Næss var fra Singsås og en slektning til Anne Digre, som Jakob Hov var gift med. Det er fristende å tro at Jon Næss er identisk med Jon Jensen fra Digre, altså svoger til Jakob Bersvendsen Hov, og at denne Jon en tid bodde som husmann på Nesset under Singsås før han flyttet oppover dalen. I så fall var det sønnen hans, Jon Jonsen, som drev Digre en tid sist på 1600-tallet. Jon Digre ble oppgitt å være 28 år i 1665, så alderen stemmer bra med den senere Jon Næss. Jon «Næssze» finner vi i 1701 på Smalervollen. Han var da 58 år gammel, mens sønnen Iver var 24 år.⁷⁸

(Barn III:7, Far V:25)

Gift

Barn:

Johannes Michelsen Nyplass. Født omkring 1666 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1701 på Røros (ST). Død 1747 på Røros (ST). Begravet 23.05.1747 på Røros (ST).⁷⁹ (Se III:7).

IV:15 mm mf

Oluf Hansen Kuraas. Gårdbruker. Født omkring 1631. Levde 1664 på Røros (ST).

Oluf var sønn til Hans Olsen Kuraas.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1664: Hans.

Ca. 1674: Anne, gift med Johannes Michelsen Nyplass.

Ca. 1679: Peder, gift med Margrete Prytz, død i 1755.

Han var forlover da Annes datter, Maritte, giftet seg med Lorentz Knudsen Schanke.

Ca. 1683: Joen, død i 1751.

Ca. 1687: Anders.

Jon og Anders kan være sønner til Anders Jonsen Kuraas som døde i 1722, 77 år gammel.

Det er sannsynlig at Kuraasen før 1700 var én odelsgård med flere brukere. Jo-Olsa-gården var den opprinnelige gården, Per-Hansa-gården og Ivar-gården var underbruk. Der drev slektens yngre sønner som bruksbønder. I folketellingene for 1701 og 1801, i skattemanntallet for 1762 og i jordmatriklene til og med 1804, er Per-Hansa-gården ført sammen med Jo-Olsan som underbruk.

Manntallet fra desember 1664 viser for Guldalls Fougderi og Aallens Tinglaug - «Rødings Pladzer»:

«Gaarde:

Kuraas - 3 mk.laug [Per-Hansa-gården].

Besiddere:

Oluf bruger alt - 33 Aar [Oluf Hansen].

Huusmend:

Hans - 65 aar [Hans Olsen, far til Oluf Hansen og farfar til Oluf og Anders Joensen].

Gaarde:

Kuraas - 3 mk.laug [Jo-Olsa-gården].

Besiddere:

Oluf bruger alt - 23 Aar [Oluf Joensen].

⁷⁸ Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 72. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Holtaalen prestegjeld, Aalen sogn, folio 140. Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327-28, 330.

⁷⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 82b, nr. 42.

Tienstedreng:

Anders Jonsen - 20 aar».

I 1701 er «vår», dvs. den eldre Oluf, død. Hans, 65 år gammel, oppføres som husmann hos Oluf Hansen i 1664. Dette er Oluf Hansens far.

Manntallet for 1701 viser:

«Røraas Kaaber Werckis Præstegield.

Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder,

som Sig med Kiørsel og andet til Werchets Drift opholder og ærnærer.

Gaardernis eller Pladsernis Nafne:

Kuraas.

Mændernis Nafne - Deris alder:

Olle Joensen - 59.

Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris aar og alder:

Joen Olsen er soldat - 29.

Iver Olsen - 22.

Tieniste Karle eller Dreng:

Just Christophers: - 20.

Mændernis Nafne - Deris alder:

Enchen Sl: Olle Hansens.

Deris Sønners Nafne og hvor de findes - Deris aar og alder:

Hans Kuraasen - 37.

Peder Kuraasen - 22.

Joen Kuraasen - 18.

Anders Kuraasen - 14.

Tieniste Karle eller Dreng:

Oluf Havorsen - 38».⁸⁰

(Barn III:8, Far V:29)

Gift

Barn:

Anne Olsdatter Kuraas. Født omkring 1674. Død 1762 på Røros (ST). Begravet 18.04.1762 på Røros (ST).⁸¹
(Se III:8).

Generasjon V

V:15 fm mm f

Andreas Kohlberger.

Andreas skal være nevnt på Røros allerede i 1650 som funksjonær ved Verket.

I 1671 er han nevnt som stiger, 1672-73 som stiger ved Storvars og 1676-79 som stiger ved samme gruve.

Han hadde følgende barn (minst):

Ca. 1645: Claus, 55 år ved manntallet i 1701, skifte avholdt 19.08.1723.

Ca. 1645: Beritte, gift med Morten Carsen Qvax, død i 1730, 85 år gammel. Christopher, nevnt som berggesell ved Storvarts mellom 1671 og 1682.

Ca. 1641: Lorentz, 55 år og bergsell i 1701, gift med Berit Jensdatter, død i 1727, 86 år gammel.

David, berggesell ved Storvarts i 1671 og stiger ved hHestkletten i 1678 og 1692. trolig død før 1701.⁸²

(Barn IV:8, Far VI:29)

Gift

Barn:

Beritte Andreasdatter Kohlberger. Født omkring 1645 på Røros (ST). Død 1730 på Røros (ST). Begravet

⁸⁰ Fogdenes manntall i 1664: 18 Gauldal fogderi, Aalen tinglag, folio 77. Manntallet i 1701, 13 Gauldal fogderi, Røros kobberverks prestegjeld, Andre Werchets Folch og der omkring Boende bønder, folio 179. Rørosboka, 5. bind, side 184, 187, 343.

⁸¹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 135a, nr. 40.

⁸² Volker Seeresse: Tysk bergverkstradisjon ved Røros kobberverk 1671-1685. En undersøkelse om innvandring av bergfolk fra Sachsen og Harzregionen til Norge og deres virksomhet på 1600-tallet. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

08.01.1730 på Røros (ST).⁸³ (Se IV:8).

V:17 mf ff f

Faste Pedersen [Schancke]. Buntmaker, berggesell, bergsknekt. Født omkring 1620 i Hackås (Z). Flyttet omkring 1648 fra Hackås (Z) til Røros (ST). Død 1694 på Røros (ST).

Faste var sønn til Peder Jensson og Brita Mortensdotter fra Hackås i sødre Jämtland..

En sønn til Peder Jensson, sannsynligvis identisk med Faste Pedersen, ble omkring 1640 dømt til ett års fengsel i «Kopparbergs Kistan, och alt hans godha honom ifrå tagit, så att Jöns [Pedersen] måst låhna honom 34 Rdl och gifwa hans hustru och barn math, at dhe icke skulle suälta ihiäl».

Faste flyttet til Røros omkring 1648. I likhet med mange andre jämter er det ikke utsluttet at han, innen han kom til Røros, var en kort periode ved Kvikne kopperverk hvor man i 1639 hadde funnet en kopperforekomst som fikk navnet «Guds gave». Neste år ble hytteverket «Insett» bygd i Kvitne annex på 3 mils avstand fra gruve. Ett kongelig brev i 1639 påkaller utskrivning av jämter som skulle arbeide med malmtransporter fra gruvene til hytten i Kvikne. Også jämter som ikke var i stand til å betale utdømte bøter kunne i stedet få avtjene sitt straff med arbeide ved kopperberget i Kvikne.

Han var buntmaker og berggesell ved Røros kobberverk og er oppført som bergknekt i 1677.

Faste «Buntmaker» var den første som festet seteren Skanck-Jens-vollen i Gjøsвика. Navnet fikk seteren senere etter sønnesønnen Jens Pedersen Skanke.

En buntmaker er en håndverker som arbeider med skinn og pels. Buntmakeren står for alle arbeidsprosessene: Sortere, klargjøre og skjære de utvalgte skinnene for deretter å sy ferdig, samle og fore det endelige produktet.

Skiftet etter Faste ble avholdt 07.05.1694.

«Effter Welærde Hr. Bergmester Jurgens Ordre hafuer ieg Anders Shrefne(?) weret at optagen hvad som fandtis effer Sl: Faste Bundtmager, med alle Svogers og Børns Ofuerverelse.»

«Arvingerne, som alle var myndige ere aamledes under sig hafuer, samligen Suogerligne,, og Broderligne forenet, at Modeeren schall blifue besiddendis udi dennd fulde Boe, dog med denn Condition at Boen icke blifuer formindsched, eller hun .. Boenn for dend anden schulle prioritere og meer deraf lade tilkomme.

Og Hindes ældste Sønn Peder Fastersen flølder(?) till hinde udj ... og udi dennd enne Stue, dda effer hendis Lifsdage, hand gandsche gaardem, full Besidde till Eiedom, Saasom hand paa sig tage og hermed for oblierer derfor 100 Rdl effter aftalle udi dend befindlige Gield till Bergmester og Directeur, Henning Jirgens, som er 151 Rdl 3 ort 1 ß, at betalle, af huilche 100 dl igien dend yngste Broder Henning Fastesen, schall betale 40 Rdl for Åeder Fastesems ...»

«Till Witterlighed hafuer Arfvingerne tillsammans ... med mig undergeignet.

Røros Kabberwerch dennd 3 Juni Ao 1694.»

I 1631 ble det gjort kobberfunn i Kvikne, dette var begynnelsen til Kvikne >Kobberverk. I 1644 begynner Lorentz Lossius prøvedrift i Rauhammeren, den første kobbergruve («Freyes Glück») som var i drift på Røros. Mutningseddelen ble utstedt på Bragernes 28.08.1644.

Lorentz Lossius, prost i Meldal, Anders Olsen Bruse, og sognepresten til Tynset, Hans Lauritzen, fikk 15.12.1645 mutingsbrev på Stortvart gruve («Alter Berg», også kalt «Auf de Fortuna») av Bergamtet på Kongsberg. Forekomsten ble etter tradisjonen funnet av Hans Olsen Aasen, muligens ett eller flere år tidligere, og ble av Hans Aasen meldt til Lossius i 1645. Arbeidet i den nye gruve ble begynt samme sommer og den første smeltehytten oppført på Røros sommeren 1646.

I 1646 fikk kammertjener Joachim Irgens (1611-75) kongelig privilegium på det nye Røros Kobberverk. Privilegiebrevet ble utstedt på Rendsborghus slott i Danmark 19.10.1646 og undertegnet av Christian den 4.

Det oppsto stridigheter mellom prost Anders Olsen Bruse og Joachim Irgens om eiendomsretten til Røros Kobberverk. Forlik ble oppnådd 24.11.1648 og ga Anders Olsen 3/30-del, Lossius og Hans Lauritzen 1/30-del hver, og Irgens 25/30-del i verket.

Den agnatiske slektslinjen med Røros som sentrum er den tallrikste og mest utbredte av de linjer som idag bærer slektsnavnet Skanke. Den regner som sin anfader buntmakeren Faste Pedersen [Skanke], sønn til lensmannen Peder Jensson [Skanke] på Hov i Hackås, Jämtland.

Innvandringen fra Jämtland og Härjedalen til kopperverkene i Kvikne og Røros var tilsynelatende meget omfattende under 1600-tallet. Ett betydelig antall kjente slekter i Røros som til eksempel slektene Dille (fra Oviken), Ryen, Aasen, Hallden-Hallen, Kielsberg (fra Berg), Spell, Jemt, Herdal, Bendtz, Swartz, Blix, og Sjøvoll har sin opprinnelse i disse innvandringsgruppene. Disse innvandrere kom, som andre innvandringsgrupper ved bergverkene, til å holde seg meget sterkt sammen. De søkte også i første hånd giftemål innen den egne kretsen, en ekteskapspolitikk man kan følge langt inn på 1700-tallet.

Skankene på Hov hadde siden gammel tid sysselsatt seg med handel i Norge og Sverige. Av årsregnskapene for

⁸³ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73b, nr. 3.

Røros kopperverk i året 1660 ført av daværende bergskriveren Jacob Mathias Tax, fremgår det at Faste Pedersens eldre bror, Jens Pedersen [Skanke] i Hov, hadde levert stångjern til Røros kopperverk.

Den første vi finner av Røroslinjen som med sikkerhet i bevarte skriftlige kilder benevnes med slektsnavnet Skanke er Faste Pedersens sønnesønn, stigeren Jens Pedersen Schanke. I bergverkets lønningsliste for året 1709 er han kun 14 år gammel benevnt Skancke: Åttende måneden småjunge ved Christian V's gruve «Jens Pedersen Skancke» og den niende måneden ved Nübergerets gruve «Jens Schanche», 1710 «Jens Pedersen Skancke», 1712 for den niende måneden nevnt som «store Junge Jens Skancke». I de bevarte kirkebøkene fra år 1720 kalles han og hans søsken gjennomgående for Schanche og Skanke. Under slutten av 1700-tallet begynner stavningen Skancke å bli den mest vanlige.

At de antok navnet Skanke skal ses mot bakgrunn av at man ville markere slektskapet med Skankeätten, men også fordi Faste Pedersens sønn og sønnesønn hadde avansert til offiserers befatninger ved bergverket, og derfor hadde bruk for ett velkjent slektsnavn.

Slektslinjen, som med rette kan kalles bergmannsslekten Skanke, har helt siden buntmaker Faste Pedersen hovedsakelig vært knyttet til Røros kopperverk i varierende stillinger fra gruveknekt til overstigere, fra hytteknekt til hytteskrivere, byggmestere, håndverkere så som smeder, hjulmakere, punpemestere og snekkere, skrive- og regnelærere, handelsmenn og kjøpmenn, osv.⁸⁴

(Barn IV:9, Far VI:33, Mor VI:34)

Gift med neste ane.

Barn:

Peder Fastesen [Schancke]. Født omkring 1660 på Røros (ST). Død 1733 på Røros (ST). Begravet 08.03.1733 på Røros (ST).⁸⁵ (Se IV:9).

V:18 mf ff m

Ildri Pedersdatter [Bock]. Født omkring 1628. Død 14.08.1728 på Røros (ST). Begravet 22.08.1728 på Røros (ST).⁸⁶

Ildri og Faste hadde følgende barn:

Ca. 1655: Anne, fikk som enke nådepenning av verket i 1721, død 1727.

Ca. 1659: Kirsten, død 1724.

Ca. 1660: Peder, stiger, død 1733.

Ca. 1668: Henning, berggesell, bodde i hus nr. 38, død 1724.

Ingeborg, død senest 1705.

Ca. 1669: Anne Cathrine, død i 1729.

Ca. 1671: Elisabet Sophia, død 1739.

I 1697 nevnes hun som enke, hun hadde da rett til å holde seg med en dreng med bergknekts lønn ved Nübergerets gruve.

Etter at Faste døde giftet Ildri seg igjen 25.09.1698 med Ole Ingebrigtsen i hans 2. ekteskap. Ole var gruvesmed ved Solskinnsgruva og døde i 1719.

Hun ble bevilget nådepenning som enke etter sali Ole Ingebrigtsen i 1720.

Ildri døde i 1728, 100 år gammel:

«Ildri Pedersdatter begrafw. d. 22 Aug gl. 100 Aar».⁸⁷

(Barn IV:9, Far VI:35)

Gift med forrige ane.

V:19 mf fm f

Knud Erichsson [Drake]. Levde 1645.

Knud levde i 1645 da det ble avholdt skifte etter hans far, Erich Pedersson [Drake].

Han må være identisk med en hytteknekt ved Innset smeltehytte i 1649

(Norges Riksarkiv, Oslo: Størens ark, v10, månedsregister [---] Innset 19.02.1649 - 17.03.1649).⁸⁸

⁸⁴ Skifteprotokoll Røros bergrett 3A nr. 01, 1690-1702, folio 103-105. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39-40, 130-133. Rørosboka, 2 bind, side 467; 4 bind, side 57.

⁸⁵ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 25.

⁸⁶ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73a, nr. 19.

⁸⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132. Rørosboka, 4. bind, side 159.

(Barn IV:10, Far VI:37, Mor VI:38)

Gift

Barn:

Gunilla Knudsdatter [Drake]. Født omkring 1652. Død 1744 på Røros (ST). Begravet 19.01.1744 på Røros (ST).⁸⁹ (Se IV:10).

V:21 mf mf f

Ingebrigt Evensen(?) Biørgum. Født omkring 1631. Levde 1646 på Røros (ST). Levde 1695 i Bergmannsgata (Hus 4), Røros (ST).

Det er mulig at Ingebrigt kom fra en av Bjørgangårdene i Hattdalen, men Bjørgum/Bjørgan er også et gårdsnavn på Kvikne og også flere steder i Trøndelagsfylkene.

Ingebret Evensen Bjørgum var kullbrenner i 1674-75 og sannsynligvis leverte han da kull til smeltehyttene på Røros. I 1683 fraktet han malm fra Gammelberget

Det første dokument om hus nr. 4 i Bergmannsgata (Hyttegaden) er fra 1695, der Lorentz Biørgum forplikter seg til å sørge for sine foreldre, Ingebrigt Biørgum og Karen Larsdatter, til deres dødsdag med kost og klær. Han og familien skal oppføre seg pent mot de gamle, og bekoste en skikkelig begravelse. For dette underholdet skal Lorentz bruke og arve foreldrenes eiendom, hus, innbo, krøtter og gresshager, men også overta farens gjeld.

Denne avtalen ble bevitnet med bumerker og signeter 27.02.1695 av brødrene Lorentz, Even og Peder Biørgum og svogeren Oluf Andersen Qvekne. Bergskriver Peder Hiort den eldre og proviantskriver Niels Hansen skrev under til vitterlighet.⁹⁰

(Barn IV:11)

Gift med neste ane.

Barn:

Lorentz Ingebrigtsen Biørgum. Født omkring 1661. Levde 1701 på Røros (ST). Død 1708 på Røros (ST). (Se IV:11).

V:22 mf mf m

Karen Larsdatter. Levde fra 1646 til 1695 på Røros (ST).

Karen og Lorentz hadde følgende barn (minst):

Ca. 1661: Lorentz, gift med Elen Joensdatter Hellum.

Ca. 1655.xxxx: Even, død i 1742, 87 år gammel..

xxxx: Peder.

Dertil en datter, gift med Oluf Andersen Qvekne [Kvikne?].⁹¹

(Barn IV:11)

Gift med forrige ane.

V:23 mf mm f

Joen Hellum i Bjørnsgaard. Født omkring 1634. Død omkring 1667 i Trondheim.

Joen Hellum (* ca. 1634 - † ca. 1673) var først gift med Kirsten Olufsdatter som døde før 1673.

Etter at Kirsten døde giftet Joen seg med Johanne Detlousdatter.

Skattemanntallet begynner aller sydligst i den gamle Krabugata, oppe ved nåværende Erling Skakkes gate, og beveget seg nordover langs Krabugata til Øvre Almenning hvor det bøyde av vestover langs sydsiden av denne. 96 eiendommer er beskrevet fra nr. 1 til nr. 96e.

Joen bodde i gård 87 i hjørnet mellom Munkhauggata og Øvre Almenning. i som senere fikk navn etter hans andre. hustrus andre mann, auksjonsdirektør Svend Giertsen Busch.

Sakefallsregnskapet (ledangen) 1661 for Trondheims len, QQ Trondhjem by viser. Skifte etter Joen ble avholdt 07.10.1673: Utdraget er gjengitt i Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind XVI, side 149.

⁸⁸ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

⁸⁹ Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 81a, nr. 9.

⁹⁰ Rørosboka, 4. bind, side 121.

⁹¹ Rørosboka, 4. bind, side 121.

(Barn IV:12)

Gift 1. gang med neste ane.

Barn:

Elen Joensdatter Hellum. Levde 1673. Død 1731 på Røros (ST). Begravet 13.03.1731 på Røros (ST).⁹² (Se IV:12).

Gift 2. gang med **Johanne Detlousdatter.** Levde 1673.

Etter at Joen Hellem døde omkring 1673, giftet Johanne seg med auksjonsdirektør Svend Giertsen Busch.

V:24 mf mm m

Kirsten Olufsdatter. Død før 1673.

Kirsten og Joen hadde barna:

Elin, 14 år i 1673, gift med Lorentz Ingebrigtsen Bjørgum,

Anne, 9 år i 1673,

Maria, 7 år i 1673,

Lisbet, 5 år i 1673 og

Oluf, 3 år o 1673.

Det ble ikke avholdt skifte etter Kirsten.⁹³

(Barn IV:12)

Gift med forrige ane.

V:25 mm ff f

Ingebrigt [Michelsen?] Litlgjerdet. Født omkring 1610. Levde fra 1647 til 1657 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST).

Ingebrigt var antagelig sønn til Michel som drev Litlgjerdet frem til midt på 1640-tallet da Ingebrigt overtok.

I følge «Koppskatten» i 1645 hadde han trolig barna:

Før 1630: Berit, (muligens hans søster).

Før 1630: Ragnhild, (muligens hans søster).

Ca. 1638: Michel, overtok Litlgjerdet.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Guldals Fougderie, Aallennsz Tinglaug»:

«Jngbredt Lillegierde 18 mkl.

Till Konn. Mayt. 6 mkl.

Selff eienndis ½ øre.

Kon. Ma. bøxler 6 mkl.

Bøxler selff ½ øre.»

Eiendommen hadde en skyld på 18 merker, der 2/3 var selveie, resten krongods. I Raudalen hadde de slåtteland som ga noen lass høyt.

I 1657 hadde gården 17 storfe/hester og 8 småfe. Det var en typisk utkantgård på den tiden, f. eks. hadde Hessdalsgårdene og gårdene ved Røros krøtterhold i samme omfang som Litlgjerdet.⁹⁴

(Barn IV:13, Far VI:49)

Gift

Barn:

Michel Ingebrigtsen Litlgjerdet. Født omkring 1638 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Levde 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1700. (Se IV:13).

⁹² Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 74b, nr. 6.

⁹³ Henry Berg: «Utdrag av Overformynderprotokoll nr 1 for Trondheim», side 149.

⁹⁴ Koppskatten i 1645, Trondheims Len, Gauldal fogderi, (Lensregnskap, Trondheims len, eske 86, legg 3, folio 23). Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 54). Kvegs katt 1657. Trondheims lehn, Y Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 130, legg 7, folio 14a). Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327, 330.

V:29 mm mf f

Hans Olsen Kuraas. Gårdbruker. Født omkring 1595. Levde 1664 på Kuraas, Røros (ST).

Gården Kuraasen ligger nord for Røros mellom Glåmos kirke og Aursunden. Glåmos har navnet etter elva Glåma, gammelnorsk Glåma, som betyr «den blekblå, den som skinner veikt og bleikt». Fjellbygda oppe ved Aursunden har gammel bosetning trass i høyden over havet, den er på nesten 700 meter, med Storskarvens 1264 meter som høyeste punkt. Vannskillet mellom Glåma og Gaula ved Sandtjernan er 665 meter.

Skattematrikkelen av 1647 viser for «Guldals Fougderie, Aallensz Tinglaug»:

«Jonh Kuuaas 3 mk.laug.

Till Konn. Mayt.

Kong. M. bøxellen».

Jo-Olsa-gården, grunn nr. 19, bruk nr. 6, var den opprinnelige Kuraas-gården og en av de eldste ved Røros. Det er sannsynlig at Kuraasen før 1700 var én odelsgård med flere brukere. Per-Hansa-gården og Ivar-gården var underbruk som ble ført sammen med Jo-Olsa-gården. Der drev slektens yngre sønner som bruksbønder. Manntallet i 1664 viser at den samlede skyld nå var høyd til 6 marklag. Kuraas er delt mellom to oppsittere som begge heter Oluf, født henholdsvis ca. 1631 og ca. 1641.

Fogdenes manntallet fra 1664 viser for Aallens Tinglaug:

«Gaarde:

Kuraas - 3 mk.laug [Per-Hansa-gården].

Besiddere:

Oluf bruger alt - 33 Aar [Oluf Hansen].

Huusmend:

Hans - 65 aar [Hans Olsen, far til Joen og Oluf Hansen og farfar til Oluf og Anders Joensen].

«Gaarde:

Kuraas - 3 mk.laug [Jo-Olsa-gården].

Besiddere:

Oluf bruger alt - 23 Aar [Oluf Joensen].

Tienstedreng:

Anders Jonsen - 20 aar».

I prestenes 2. manntall to år senere er hans oppført som bruker i stedet for sønnen Olle sammen med Olle Pedersen 44 år og Olle Jensen 24 år.

Hans, som døde før 1701, etterlot seg to sønner:

Joen, som overlot odelsgården til sin odelsønn Ole. Joen døde i 1675.

Ole, drev underbruket Per-Hansa-gården, død før 1700.⁹⁵

(Barn IV:15)

Gift

Barn:

Oluf Hansen Kuraas. Født omkring 1631. Levde 1664 på Røros (ST). (Se IV:15).

Generasjon VI

VI:29 fm mm ff

Wenzel Kohlberger. Flyttet 1636 fra Sangerhausen, Mansfeld-Südharz, Saachen-Anhalt, Tyskland til Røros (ST).

Den første Kohlberger skal ifølge Volker Seresse ha vært Wenzel Kohlberger som innvandret fra Sangerhausen i 1636.

Han hadde sønnene Peter, Paul, Hans og Andreas.

Sangerhausen ligger ved den østre enden av "Goldene Aue" som är et sletteland mellom bergsregionene Harz og Kyffhäuser. Den mindre floden Gonna flyter gjennom byen.⁹⁶

(Barn V:15)

⁹⁵ Kontribusjonsskatt 1647. Trondheims lehn, Gauldal fogderi (Lensregnskap Trondheims len, eske 91, legg 1, litra 1, folio 56). Manntallet i 1663-66, Fogdenes manntall: 18.1 Gauldal fogderi, folio 77. Prestenes 2. manntall i 1666: 31 Dalene prosti, Holtaalen prestegjeld, Gårder omkring Røros jernverk, folio 339. Rørosboka, 5. bind, side 55, 184, 187.

⁹⁶ Volker Seeresse: Tysk bergverkstradisjon ved Røros kobberverk 1671-1685. En undersøkelse om innvandring av bergfolk fra Sachsen og Harzregionen til Norge og deres virksomhet på 1600-tallet. Astrid Ryen: Gruvearbeiderslekter.

Gift

Barn:

Andreas Kohlberger. (Se V:15).

VI:33 mf ff ff

Peder Jensson. Lensmann. Født omkring 1570. Levde 1599 i Hackås (Z). Død før 28.12.1647 i Hackås (Z).

Peder var sønn til Jens Pedersen og Gullow Mogensdatter.

Peder og Brita ble gift omkring 1605.

I «Skanke ätten» av Roger de Robelin føres følgende som mulige barn med henvisning til arkivet over «Martin Laurentii ättlingar»:

Ca. 1585: Märta.

1595: Lars, øversteløytnant, død 1652.

Ca. 1596: Ingeborg.

Martinus Laurenti var Britas far, men ovennevnte barn kan neppe være hennes barn.

Peder ble lensmann senest år 1600: «Hoff. Er lensman, fri» (RA, KA Jämtl. handl. vol 1:2, tionderegister 1600/01) og var fremdeles lensmann i 1632. Han var videre handelsmann (landsköpman).

Han er benevnt «Erlig Mand Peder Jensön paa Hof» i mai 1604. 16.01.1626 benevnes han «Erlig och Welacht Mand, Peder Jenssön i Hoff, lensmand i Hackaas Tinglaug».

Peder anklaget fogden Hans Paulsson for at denne fradømte ham Oldberg «i hans umyndige aar, den Tid hand vaar it barn». (Brev der Jacob Trolle stemmer herr Patrik å komme til Trondheims rådstue 06.06.1597 for å svare inn for kongens råd angående en gård Oldberg i Näs.)

17.04.1603 bevitner og besegler han (seglet mangler) en kjøpekontrakt mellom Peder Olsson i Salom og Nils Jörgensson [Skanke]. Han er vitne samme med Jens Michelssen [Svan] og Peder i Hå kangård i 1623.

Peders setesgård var Hov som han arvet etter sin far og som han overtok før 1599. Han eide den ene halvdel og arrenderte den andre som hadde blitt inndratt til kronen i 1613 etter Baltzar-feiden. Peder utløste sine søstre Karin (24.07.1628) og Gulov (04.08.1628).

Han eide Oldberg i Näs som han overlot til sin svigersønn, Olof Olofsson [Oldberg]. Han eide også jordegods i Östnär i 1620 såvel som i 1644. Jon Einersson hadde pantsatt sin gård i Östnär til Peder Jensson i Hov for 36 dlr. og denne nektet senere Jon å innløse gården igjen. Peder drev Einer ifra seg med skjellsord slik at Jon gikk derfra gråtende. Peder solgte senere gården til andre.

Kong Christian IV av Danmark utferdet i 1591 en plakat om den norske adelens privilegier som ble fornyet av kong Fredrik III i 1648. Jämtland hadde en politisk utsatt stilling under det danske «Adelsvældens» tid (1536 - 1660) fram til freden i Brömsebro i 1645 da Danmark måtte avstå Jämtland til Sverige. Dette til tross levde jämtlandsslekten under relativt gode økonomiske vilkår på sine hovedgårder. Flere ættemedlemmer var betrodd lensmenn, lagrettemenn, handelsmenn og prester. Etter at Jämtland ble en svensk provins i 1645 har flere ættemedlemmer vært riksdagsmenn i «bondeståndet».

Jämtlands-ættens frelse ble opprettholdt etter ridderen Örjan Karlsson på Hov i hvert fall til og med hans sønnesønns sønnesønn, lensmannen Jens Pedersson. Etter hans død ble frelset bekreftet av lensherren, Jens Tilufsen Bielke, for hans enke og barn på Hackås skatteting i 1583. Den lave levealderen til slektens hovedmenn på setesgården Hov under annen halvdel av 1500-tallet, og bestrafningen av Jämtland etter Baltzarfeiden i 1613, synes å ha bidratt til at slektens adelsskap fikk mindre betydning. Ved kongehyldningen i Oslo i 1591 var Peder umyndig, vi vet derfor intet om slektens stilling ved denne tid.

Kristian IV anså at jämtene hadde opptrått foræderisk under den såkalte Baltzarfeiden i Kalmarkrigen 1611 - 1613. Den som hadde svoret den svenske kongen tro- og huldskap ble erfor fratatt sin odelsjord ved refsen i 1613. Jämtland ble også fratatt sine spesielle privilegier i 1614. De ble fratatt sitt landskapssegl, som ble sendt til København. Kristian IV synes å ha vist en spesiell uvilje mot jämtene som holdt seg i mange år etter Kalmarkrigen. Denne uvilje avspeiles i kongens svarbrev på alle klagemål og stadige bønner om skattelettelse fra de hardt prøvede jämtene. I stedet fikk jämtene flere byrder, opprettelse av en norsk hær, krigen mot keiseren og utskrivninger til bergverksbedriftene, spesielt kopperverket i Kvikne.⁹⁷

(Barn V:17, Far VII:65, Mor VII:66)

Gift omkring 1605 med⁹⁸ neste ane.

⁹⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 21-22, 38-40.

⁹⁸ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

Barn:

Faste Pedersen [Schancke]. Født omkring 1620 i Hackås (Z). Død 1694 på Røros (ST). (Se V:17).

VI:34 mf ff fm

Brita Mårtensdotter. Født omkring 1584 i Torp (Y). Levde omkring 1605 i Hackås (Z). Levde omkring 1625 i Hackås (Z).

Brita var datter til Laurenti Marnus og Elisabet Carlsdatter [Broms]. på Torp i Medelpad.

Brita og Peder hadde følgende barn (minst):

1605: Jens, herredagsmann ved riksdagen i 1652, død ca. 1668.

1607: Mårten, ferjekar, levde fortsatt i 1681.

Ca. 1609: Elisabet, levde i 1645.

Ca. 1610: Brita, død i Näs i 1666.

Ca. 1613: Erik, død før 1668.

Ca. 1615: Göran, kirketjener, død 1677.

Karin (Kerstin), levde fortsatt i 1694.

Ca. 1620: Faste, buntmaker, berggesell, bergsknekt, død 1694.

Ca. 1625: Gullov, levde i Hov i 1645.

Olof, kjent i 1634, levde ennå i 1692.

Brita nevnes i 1611 som «hustru Brita i Hov».

Britas halvbror var assessoren i Svea hovrätt, Erik Bröms (1603 -1688), adlet «Rosenhielm» i 1639.⁹⁹

(Barn V:17, Far VII:67, Mor VII:68)

Gift omkring 1605 med¹⁰⁰ forrige ane.

VI:35 mf ff mf

Peder Olsen Bock.¹⁰¹

Peder hadde følgende barn (minst):

Ca. 1628: Ildri, begravet på Røros 14.08.1728

Ca. 1630: Ole, 55 år i 1685.

(Barn V:18)

Gift

Barn:

Ildri Pedersdatter [Bock]. Født omkring 1628. Død 14.08.1728 på Røros (ST). Begravet 22.08.1728 på Røros (ST).¹⁰² (Se V:18).

VI:37 mf fm ff

Erich Pedersson [Drake]. Lensmann. Levde 1600. Levde 1629 i Marieby (Z). Død før 1646 i Marieby (Z).

Erich var sønn til Peder Andersson [Drake] og Anna Olufssdatter.

Stattholderen Sten Bille sendte Erich to ganger inn i Sverige under krigen 1612-13 med den danske kongens patenter.

Annen gang ble han tatt til fange i Hernösand og hvor han «blet pinligen förhörd».

Han eide og bodde i Öfverbyn, Marieby i 1629.

Erich var lensmann i Brunflo, Jämtland, 1635-36.

Han kjøpte i 1630-årene gården Opetand, Brunflo

(Jämtlands Domböcker och Landstingsprotokoll II, Brunflo 16.09.1636, side 77).¹⁰³

(Barn V:19, Far VII:73, Mor VII:74)

Gift med neste ane.

⁹⁹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹⁰⁰ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹⁰¹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 132.

¹⁰² Kirkebok Røros prestegjeld, Røros sogn nr. 3, 1727-66, Døde og begravede, folio 73a, nr. 19.

¹⁰³ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 156. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

Barn:

Knud Erichsson [Drake], Levde 1645. (Se V:19).

VI:38 mf fm fm

Elisabet Knudsdatter, Levde 1620. Levde fra 1629 til 1647 i Marieby (Z).

Elisabet var datter til Knud Pedersen Sæby i Danmark og Sigrid Jensdatter [Skanke].

Elisabeth og Erik hadde følgende barn (minst):

Lisbet Eriksdatter [Drake], levde i 1645.

Anna Eriksdatter [Drake], levde i 1645.

Sigrid Eriksdatter [Drake], levde i 1645.

Knud Eriksson [Drake], levde i 1645.

Hun nevnes i Brunflo 18.10.1634 (Jämtlands Domböcker och Landstingsprotokoll II, side 2).

Elisabeth levde i Öfverbyn, Marieby, i 1645.

Ved tinget i 1647 anføres:

«Elisabeth enkia, s[alig] Erich Persons efterlätne i Öfverbyen, krefwer betalning för något skantzwerke som hon till Brundflodz skantz skulle för Litt sochn och fölge framföra. Jtem att Oluf i Kougsta, hade een bössa ifrå s[alig] Erich Person». ¹⁰⁴

(Barn V:19, Far VII:75, Mor VII:76)

Gift med forrige ane.

VI:49 mm ff ff

Michel Litlgjerdet, Født før 1590. Levde 1620 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1645 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST).

I 1610-11 er Halvor bruker av Litlgjerdet i Aalen, Haltdalen.

Han var plassert i den laveste skatteklassen som såkalt ødegårdsmann.

10 år senere er Michel bruker, han var muligens sønn til Halvor.

Michel hadde antagelig sønnen:

Ca. 1610: Ingebrigt.

Michel hadde tilnavnet «Smaller», og gikk vekselvis under det navnet og navnet Litlgjerdet. Det gir grunn til å tro at brukeren her i Litlgjerdet har gitt navn til seterområdet Smalervollen, der blant annet Nesvollgårdene ligger idag. Dette hører til en setertrakt som både Gjerde, Jensås og flere andre gårdet har brukt fra gammelt av.

Han drev Litlgjerdet til midt på 1640-tallet, da Ingebrigt overtok.

O. Rygh skriver om Litlgjerdet i «Norske Gaardnavne»:

Gård nr. 34, Lillegjerdet. Skrives Lilgierre i 1665 og Lillegiere i 1723.

Litlgjerdet er det området som ligger vest for elva Litl-Rena og som strekker seg helt ned mot Gaula i sør med Stentrøen på motsatt side. Litlgjerdet dukker opp som egen gård først på 1600-tallet, i et tidsrom da mange gårder ble ryddet i bygdas utkantstrøk. Gården nevnes første gang i 1610, men har muligens tidligere vært en husmannsplass under Jensås eller Gjerde. ¹⁰⁵

(Barn V:25)

Gift

Barn:

Ingebrigt [Michelsen?] Litlgjerdet, Født omkring 1610. Levde fra 1647 til 1657 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). Død før 1664 på Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST). (Se V:25).

Generasjon VII

VII:65 mf ff ff f

Jens Pedersson, Lensmann. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583.

¹⁰⁴ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

¹⁰⁵ Aud Mikkelsen Tretvik: Ålen og Ålbyggen, Bind I (1989), side 327, 330.

Jens var sønn til Peder Örijansson og Kirstin Nilsdatter.

Jens ble dømt for lønsskeläger i 1566 da han fikk ett idag ukjent barn utenfor ekteskapet.

Han var lensmann i Hackås, Jämtland, fra før 1568 til 1583.

I 1577 var han vitne med sitt segl da Ingrid Torbersdatter med sin mann Per Olssons godkjennelse solgte en søsterpart i Fåker, Näs.

Bumerke:

Et merke - på en basstreks ytre ender ett sverd og en sliul [anvendt ved håndtresking] i kors - i et skjold med bokstavene I P over.

Hans setesgård var Hov, Hackås, som han hadde arvet etter sin far. Den eides til halvdelen av hans bror, hr. Georgius Petri i Åkerby, og dennes etterkommere krevde erstatning langt inn på 1600-tallet. Etter hans brors død i 1583 ble følgende åpne brev skrevet som bekrefter freiset av Hov:

«Wij effthet skriffne Niels Bodelsson lagman ij Jemptland, Anders ij Grönuig, Steffen ibid, Morthen ij Kongisnes, Peder ij Dödre, Anders Kielsen, Peder ij Rostadt, Joen Mortensen paa Östnaar, Niels ij Sannde, Suend Greersson paa Negstad, Oluff paa Östberg, Matiis ij Angrom, Jens Persen ij Funes, eed Suorne Lagretiismind ther samestedhe Bekenndis och vitterlig giöer mit thette wort obne Breff paa Hakaas skatting anno den 1583 at denn gaard Hoff ij Hakaas sogen haffuer aff oriidh tiidt aktiidt veriidt saadann som hand nu er och nythet og Beholdet alle tiliigeelse friit som der tiidl aff gammell tiid legiid och tiilhört haffuer Besynnerliig tuo parter ij merle fiiskt och enn fierde part ij Rödberge fiiske [item] en Ödgaard som hiether Aalberg huilken Ödgaard Jören Kar[I]son ij Hoff kiöffte aff Forneby mand under Hoff, desliigest anden tiliigiilse som fölger selffuer gaarden ij skog och marck, voler och venesteder, aaker och eng ij vaat ogh tient dette forskrifterne vitne vij at saa haffer variit och andet sanners vi ike vethe eller hört haffuer aff vore forffedre och effthet dej? at ij same gaard erre nu fattiiige faderlös Börn som same godz tilkomme po det at desse fatiige Börne kune nyte och Beholle huad som deriis framffame forfedre bevislig hafft och heffdet haffuer mand ephther mand der fore haffuer vi her ved giifiit denne vor vittnisbyrd tiill ythermehre Bevisning at saa ij sannhiet er hengie vij vore Insegler herunder som skriffuit [...] aar stede och datum som er for skriiffuit». ¹⁰⁶

(Barn VI:33, Far VIII:129, Mor VIII:130)

Gift etter 1566 med neste ane.

Barn:

Peder Jensson. Født omkring 1570. Levde 1599 i Hackås (Z). Død før 28.12.1647 i Hackås (Z). (Se VI:33).
Sigrid Jensdatter [Schancke]. Født omkring 1575. Levde 1603. (Se VII:76).

VII:66 mf ff ff m

Gullov Mogensdatter. Levde 1560. Død 07.12.1629 i Rödön (Z).

Gullov var muligens datter til kaplan Mogens Jussesson i Oviken eller Mogens Joensson i Faxnelden og Elisabet Eriksdatter. Elisabets farmor var Ingrid Jensdatter [Skanke].

Gullov og Jens hadde følgende barn:

1575: Hustru Sigrid.

Peder, lensmann, død 1646.

Ca. 1577: Hustru Karin, levde som enke i «Biugnen» i 1628.

Ca. 1579: Hustru Gullov, levde i 1628.

Ca. 1581: Hustru Elisabet, gift med Mogens Pedersen Herdalinus, død 1659.

Ca. 1582: Hustru Maren, gift med Daniel Rasmusen, borgmester i Trondheim.

Nils i Östnär og Bleke, kjent i 1623.

Dertil en ukjent datter.

Gullov var gift annen gang med Lauritz Mogensson [Blix], død 21.06.1621, kyrkoherde i Rödön (Krokum i Jämtland) 1585(?) - 1621.

Hun døde i pesten i 1629.

Gullovs og hennes andre manns gravstener, som ligger øst for den gamle kirkens våpenhus, ble funnet overvokst med jord av prosten Henning Tideman ifølge en kirkeboksanførsel. Innskriftene var følgende:

«MEMENTO MORI. / HER HVILER ERLIG FIIN OC GVD /
 FRYCTIG MATRONA GVLOF / MOGNS DATTER S / HER LAVRIS /
 HUSTRV I RÖDEN, SOM HENSOFNE / DE SALIG I HERREN DEN 7 DECEMBR. /
 ANNO CHRISTI 1629. / PARCO NULLI. / HODIE MIHI CRAS TIBI /
 HER LIGGER BEGRAVEN HE / DERLIG OC VELLERDE MAND /
 HER LAVRIS MOGNSSÖN / FORDVM PASTOR I RÖDEN /

¹⁰⁶ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33, 37-38.

SOM DÖDE SALIG I HERREN / DEN 21 JVNII ANNO DOMINI / 1621». ¹⁰⁷

(Barn VI:33)

Gift etter 1566 med forrige ane.

VII:67 mf ff fm f

Martinus Laurentii. Kirkeherde. Levde 1563 i Torp (Y). Død omkring 1610 i Torp (Y).

Martinus var antagelig fra Hälsingland, han var kirkeherde i Torp i Medelpad (Ånge i Västernorrland) i 1563.

Thorþ var i 1314 et eget pastorat og bidro med 6 øre til «seksårgården». Også Borghasio, som sammen med annekset Hafverö dannet et eget prestegjeld, bidro med ½ mark (DS III 1946). Til løsesummen for erkebiskop Olof Björnssons pallium i 1316 bidro kirkeherden i Torp med 2 mark (DS III 2043). Ved 1400-tallets begynnelse er Borgsjö og Hafverö tydeligvis underlagt Torp, da kirkeherden der er vitnesmann ved eiendomskjøp også i disse sogn. Kong Gustaf I bestemte under sitt siste leveår i et brev av 17.02.1560 at Hafverö skulle skilles fra Torp og legges som anneks til Hogdals pastorat som igjen var utskilt fra Ljusdal i Hälsingland.

I forbindelse med 7-års krigen mellom Danmark-Norge og Sverige sender Hälsinglandfogden Mats Michelsson et brev datert 28.08.1563 til kong Eriks beryktede prokurator, Göran Persson. Han bekrefter at han har tatt del av den skrivelse som «kyrkoprästen i Torp Mårten Larsson» har sendt til sine naboer. Denne inneholdt de underrettelser han hadde mottatt av prestene i Jämtland om at «2000 jutar och ändå flere nalkades i afsigt att bränna och härja»

Selv ble kirkeherden så kraftig betynged med innkvarteringer da de svenske troppene dro opp til Jämtland, at den kongelige krigsobersten Claudius (Collart) Gallus fant å måtte befri ham for den skatt til krigsfolkets behov som prestene skulle betale og som beløp seg til 10 pund 1 fjerding (brev datert Torp 05.02.1564).

Sammen med øvrige pastorer i Medelpad avga herr Martinus i Torp trohetsforsikring til kong Johan III på landstinget i Njurunda 03.11.1568.

Ved kongelig brev av 06.04.1569 mottok herr Mårten ½ «pundläst» spannmål (6 pund) i erstatning for at sognet Hafverö ble overført til Hoodall prestegjeld i Hälsingland.

Til «Älfsborgs lösen» i 1571 betalte han 40 mark 6 øre, som utgjorde 1/10 av verdien av hans løsøre, og som ble angitt å være: Sølv - 60 lodd, kobber - 2 pund, kyr - 10, får - 9, svin - 5, ungrøtter - 4, gjeiter - 3, bokk - 1, 1 hest for 10 mark og 1 sto for 4 mark.

I et brev av 17.02.1572 til den kongelige kamreren Peder Håkansson, som kirkeherden kaller «sin scholebroder», omtaler han at Haffre ble fjernet fra Torps pastorat under hans «antecessors tid». Selv hadde han beflittet seg med å få det under Torp igjen, men da kong Erik ikke ville trekke tilbake sin salige faders brev, fikk han i stedet en «halvpundläst». For ikke så lenge siden hadde denne erstatning blitt tilbakekalt, og nå ber han om at Peder må fremføre hans ærende om å få tilbake erstatningen. Dette fordi han hadde hatt stort innrykk av kongens krigsfolk, så som herr Hans Kyle, Jesper Larsson, Johan Siggesson, herr Knut Soop, Mats Torne og Claudius Gallus med flere. Til takk ville han skjenke mottageren av brevet et godt bjørneskinn.

Ved kong Johans brev av 04.03.1585 fikk kirkeherden erstatningsspannmålet tilbake, som også denne gang skulle bestå av 6 pund.

Han underskrev 16.02.1577 liturgiens antagelse, Uppsala møtes beslutning i 1593, presteskapets forsikring av 19.02.1594, riksdagsbeslutningen i Uppsala 23 februar samme år samt Söderköpings riksdagsbeslutning 22.10.1595.

Martinus døde antagelig i 1610, da følgende års tiendelengde er bevitnet av hans etterfølger.

Han eide flere hemman og Medelpads dombok for 1618 forteller mye om arveskiftet mellom barna. Salige herr Mårten hadde i sin livstid med sin hustrus godkjennelse lovet sin yngste sønn, Lars, Wikegården etter sin død, sønnen Michael forsørget han med giftemål og et «gillt hemman» i Ö i Borgsjö sogn. De øvrige to sønnene som var prester, skulle ikke hindre dette, men ta sine arveparter i Giästa og Fränsta sammen med sine seks søstre. Etter at herr Mårten var død, ble hans vilje ikke godkjent og barna fikk sine arveparter jord i de forskjellige eiendommene gjennom utlodning. Med sine søskens godkjennelse hadde Lars kjøpt den del i Fränstahemmanet som falt på søsteren Britas lott, og ville nå gi den til broderen Michael i utbytte mot hans part i Wiken for å få hele dette hemman i egen hånd. Da de ikke kunne bli enige, gikk Lars til retten, som bestemte at jordbyttet skulle skje. I tillegg til dette ga Lars sin bror Michael 15 Dlr. i god vilje, og i gode menns nærvær lovet de med brev og segl å være vel forlikte og «åtskiljda, «thet iagt fruchter Michil ey vill hålla med sit lösachtige sinne», har dommer tillagt. ¹⁰⁸

(Barn VI:34, Far VIII:133)

Gift med neste ane.

¹⁰⁷ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind III, side 210. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 186. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 38.

¹⁰⁸ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 117, 119-120. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

Barn:

Brita Mårtensdotter. Født omkring 1584 i Torp (Y). Levde omkring 1605 i Hackås (Z). Levde omkring 1625 i Hackås (Z). (Se VI:34).

VII:68 mf ff fm m

Elisabet Carlsdatter [Bröms]. Født omkring 1566. Levde 1592 i Segersta (X).

Elisabet var datter til Carl Henriksson Broms og Barbro Stigsdotter.

Elisabet og Martinus hadde følgende barn:

Abraham, kyrkoherde i Torp, hvis barn kalte seg Bröms.

Mickel, bonde i Ön i Borgsjö.

Catharina, gift med Petrus Joannis [Kerfstadius], kyrkoherde i Njurunda.

Elisabet, gift med Matthias Helgonis, kyrkoherde i Ljustorp.

Barbro, gift med Isak Martini Klarman, Kyrkoherde i Tuna, død 1653.

Elisabet ble gift annen gang 03.02.1592 med Petrus Eri (1560 - 1632), kyrkoherde i Segersta i Uppsala stift (Bollnäs i Gävleborg?).¹⁰⁹

(Barn VI:34, Far VIII:135, Mor VIII:136)

Gift med forrige ane.

VII:73 mf fm ff f

Peder Andersson [Drake]. Kyrkoherde. Levde 1581 i Brunflo (Z). Død omkring 1628 i Brunflo (Z).

Peder var kyrkoherde i Brunflo, Jämtland, 1581 - 1628.

I registeret over «Sexårsgården» i 1314 (DS III 1946) opptas «Brunflo cum annexa». Med annekset menes antagelig Marieby, da Lockne allerede var eget pastorat. Näs og Hackås utgjorde da som nå et pastorat for seg. Da «Trondhjems reformering» i 1589 ble innført i Jämtland, omfattet denne også Brunflo. Gudstjeneste skulle holdes hver søn- og helligdag, med unntak av 3. dag jul, påske og pinse, da gudstjenesten skulle holdes i Marieby.

I fortegnelser av Tunæus og Biberg over Brunflos kyrkoherder forekommer en Peder Olai Drake som kyrkoherde i Brunflo før Peder Andersson. Han er ikke funnet i kjente handlinger, det er derfor trolig at han er identisk med Peder Andersson. Det er ikke funnet noe brev mellom 1572 og 1581 som opplyser noe om hvem som var kyrkoherde i Brunflo.

Sammen med prosten Eric Mogensen i Oviken og kyrkoherden Lauritz Mogensen i Rödön var han tilstede som presteskapets representanter fra Jämtland ved kongehyllningen i Oslo 08.06.1591.

Antagelig ble han prost i Jämtland etter superintendenten Jonas Palmas' flukt i 1613. Han anvender denne tittel i mars 1614 ved underskrift av et utflytningsbevis for Ingeborg Carlsdotter, som vil reise til Trondheim for å søke seg en god tjeneste.

Herr Peder kalles «gamell prousten» i 1620 da han installerer herr Oluff Nielsen som sogneprest i Alsen.

Antagelig døde Peder i 1628.¹¹⁰

(Barn VI:37)

Gift med neste ane.

Barn:

Erich Pedersson [Drake]. Levde 1600. Levde 1629 i Marieby (Z). Død før 1646 i Marieby (Z). (Se VI:37).

VII:74 mf fm ff m

Anna Olofsdatter. Levde 1628 i Brunflo (Z).

Anna og Peder hadde følgende barn (minst):

Erich, lensmann i Brunflo, gift med Elisabet Knudsdatter.

Ursilla, gift på Huusuold (Hudiksvall).

Lisabeth, gift i Hernösand.

En datter som var gift med sorenskriveren Jenns Michelsson.

Da Ursilla og Lisabeth var gift i «utlandet» ble 1/6 av deres arv etter faren inndratt til den danske kronen (tingsvitne på Lockne ting 24.07.1629).

¹⁰⁹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹¹⁰ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 151-152, 155-156. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 77. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

Anna avga etter Peders død en supplikatz til den danske regjeringen om beskyttelse av gården Berge «som var her Peder Anderssons rette uförbrötne odel», og som man vill ta fra henne.

Det er trolig at Olof Petri Drake, som var kyrkoherde i Brunflo fra 1629 til 1658, var Peders sønn.¹¹¹
(Barn VI:37)

Gift med forrige ane.

VII:75 mf fm fm f

Knud Pedersen Sæby. Kirkeherde. Født 1569 i Danmark. Levde 1605 i Revsund (Z). Død 1643 i Revsund (Z).

«Canutus Petri Sæbyensis Vandalus» som var dansk, var kirkeherde i Revsund i Jämtland fra 1605 til 1643.

Før han ble utnevnt til pastor, bevitnet han 16.03.1603 en rettshandling angående Ragunda laksefiske som «Evangelii wuerdige mettarbeider». Det angis imidlertid ikke hvor han var kapellan.

En inventariefortegnelse viser at herr Knud mottok Refsunds pastorat i 1605. Prestegården befant seg i et meget dårlig skikk, og prestebodsåkrene i annekset var igjengrodd.

Han måtte flykte under Baltzarfeiden 1610-13, og den svenske regjeringen tilsatte da Petrus Jonæ Schalm, som i noen år undertegnet tiendelengdene. Etter freden i Knäred kom herr Knud tilbake til sin plyndrede prestegård.

I et dokument datert 02.11.1625 omtales at pastoren har innløst et kvernsted i Biörneström av sin foretredders enke, hustru Anna, for 2 Rdl. til eiendom for seg og sine arvinger. Han mente at prestene i Refsund tidligere hadde benyttet dette kvernstedet som eiendom under prestegården.

Fra 1623 hadde kirkeherden et hemman i Marsätt i Sundsjö.

Knud døde før mars 1643.¹¹²

(Barn VI:38)

Gift omkring 1603 med¹¹³ neste ane.

Barn:

Elisabet Knudsdatter. Levde 1620. Levde fra 1629 til 1647 i Marieby (Z). (Se VI:38).

VII:76 mf fm fm m

Sigrid Jensdatter [Schancke]. Født omkring 1575. Levde 1603.

Sigrid var datter til Jens Pedersson og Gullov Mogensdatter.

Sigrid og Knud hadde følgende barn som levde i 1645:

Elisabeth (Lisbet) gift med Erik Pedersson [Drake].

Peder, «Petrus Canuti Iemteland» ved Københavns Universitet 29.05.1623, druknet i 1630.

Seth, død i Trondheim i 1682.

Inga, gift med Lauritz Eriksen [Blix].

Elsa, gift med I: Jens Michelsen Svan, II: Lars Nilson Rest.¹¹⁴

(Barn VI:38, Far VIII:151, Mor VIII:152)

Gift omkring 1603 med¹¹⁵ forrige ane.

Generasjon VIII

VIII:129 mf ff ff ff

Peder Örjansson. Lensmann. Født omkring 1515. Død omkring 1553 i Hackås (Z).

Peder var sønn til væpneren Öjrjan Karlsson

Peder ble benevnt «god mand» og var kjent 1546-52. I 1553 var han død.

¹¹¹ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind I, 1923, side 156. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

¹¹² Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind III, side 154. Bertil Hasselberg: Supplement til Leonard Bygdéns bok i «Forum theologicum» XXI (1964), side 177. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124, 133.

¹¹³ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

¹¹⁴ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 38, 124, 133.

¹¹⁵ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 124.

Hans setesgård var Hov, som han overtok senest i 1546 etter sin far som flyttet til Vinälven.

Han var lensmann i Hackås (Berg i Jämtland) og lagrettemann 06.09.1546.

Høsten 1553, etter at Peder var død, ble han dømt kvitt og fri i forbindelse med sine kusiners menns krav i arveskiftet mellom sin far og dennes søster, Anna [Karlsdatter]. Han etterlot seg flere barn, prosten Erik Andersson i Oviken opptrådte derfor på deres vegne (DN XV 629):

«Alle danne men som thetta breff see heller høre lesas helsom wj xjj domsmen som her effther nempnis Torkil j Gerde Torbiorn j Ffaakher Mortin Torstinson j Monstadh Wne Iensson j Billestadh Hendrik j(bi)dem Jon Karlson j Østanaar Eric j Sande Greghels j Nexstadh Per Torgotson Per j Dødre Benkth j Sande Per Persson j Ffedzstadh kwngerandis ath aaran effther gwdz bōrdh Mdljjj taa ærligh ok ffornomstigh swen Christoffer Olson tingith høstingh j Hakas wore wj (j) dom nempde aff konungans lensman kom taa ffram Olaff Larensso j Gillestadh ok Swen Torgotson j(bi)dem oppo teres hustruer wegne ok klaghad til Per Yriansons barn j Haaff ok sade teres hustrur modher ffik aldrih reth byte heller maal medh sin brodher Yrian Karlson j Haaff Taa kom hedherlige man ffram her Eric j Ouik wor lans prosth ok #swarade po barnumme wegne ath te haffue ffaath maal baade j Haaff ok j Gillestadh medan Yrian Karlson ok hustru Anne liffde ok til større wtnisbōrdh taa lade fforde her Eric eth breff ffor oss j rette saa lydhendis ath hustrv Anne j Gillestadh gjorde wtnisffasth poo sin ytiste tidh ath hon hade redelige ffaath aff sin brodher Yrian Karlson all then arff som henne borde j Haaff baade j løse ok j ffaste ok ther wtaaffuer kom ffram ffor tingbordiith jjj men som saa hete Per Andhersson j Ffedzstadh Jon Karlson j Østanaar ok Benkth Jonsson wtnade ok swore oppo bokan ath te wore nær taa Gillstadh ok Haaff wore wpmaalde j melings tal Taa hade hustru Anne inne ner segh xx lodh sylff meer en henne borde haffue hwilkith sylff Yrian Karlson gaff sinne søsther quith ffor sãmie ok kerligh skul Saa effther slik skel ok wtnisbōrdh kwnne wj xjj inte rettere fforre ffinne wtan sade Per Yriansons barn quith ok ffrie ath haalle yther mere maal heller byte medh sine ffrenkher j Gillestadh Til større skel ok beuisningh her om bede wj Olaff Hemmingson wor lagman ath han sith insigil henge laate wndher thetta worth domsbre(ff) som skriffuith ær aar ok dagh som fførre skriffuith staar etc.»

Sammendrag:

Tolv opnævnte Doms mænd kjende Per Yrianssons Börn i Hof kvit og fri for al Tiltale, som Olaf Larensön og Sven Thorgotssön i Gillestad paa sine Hustruers Vegne formente at have, da det bevistes, at Hustru Anne i Gillestad paa sit Yderste havde erkjendt at have faaet alt, hvad der tilkom hende i löst og fast, og endda 20 Lod Sölv derover, som Broderen Yrian Karlssön eftergav hende.

116

(Barn VII:65, Far IX:257)

Gift med¹¹⁷ neste ane.

Barn:

Jens Pedersson. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583. (Se VII:65).

VIII:130 mf ff ff fm

Kirstin Nilsdatter. Levde 1525. Levde 1554 i Hackås (Z).

Kirstins foreldre var antagelig Nils Björnsson og hustru Sigrid i Enånger i Hälsingland.

Skiftebrevet fra 1531 etter Sigrid og Nils ble oppbevart på Hov til 1829 da det ble deponert i Riksarkivet. Hustru Kirstin er antagelig søster til brødrene Biörn Nilsson i Lunda, kjent 1571-91, og Per Nilsson i Djurstad, kjent 1571-93. Disse har antagelig vært barnløse og har blitt arvet av Kirstins sønner Georg og Jens Pedersønner.

Kirstin og Peder hadde følgende barn:

(?) Giordh, vitnesmann i 1562, identisk med Giord i Hov på Frösön i 1546.

Georgius Petri, kyrkoherde, kjent 1571-79, sannsynligvis prest i Oviken.

Jens Pedersson, født ca. 1540, lensmann, død før 1583.

Flere nevnt i 1553.

Kirstin levde som enke i 1554 da hovedsmannen over Jämtlands len, Jens Tillufsen Bielke til Austråt, tar henne og hennes barn i sitt hegn for deres gods og penger i Hov. Bielke hadde mottatt Jämtland i len av kong Christian III i 1542, og ble etterfulgt av Olof Toresen i 1558-59. Den sistnevnte ble «af våre och Rikets fiender de Svenske» slått ihjel i Jämtland i 1568. Beskyttelsesbrevet lyder som følger:

«Jeg Jens Bielke som er hōffuisman øffuer Jemtheland kennist og gjør vitterlig meh thette mithth opne breff att Jeg tacker hustru Kirstin ij Hoff och hennis barn och begest teres godz och penning ij heng och forswar och for dag tinghe til alrette huilken them haffuer nocketh til ath talle thee kommo for meg soe skal them ved fares saa mijckith som voris lag och rett er saa forbuid Jeg paa hōgvorne förstes vejine Kongh Kristiens Fredricksons mijn aldernodeste heris namn ath huilken them gjør nocko orett paa theris godz heler penning [ta] skal han bōtte medh drij ørtug och piij [...] fore paa k m stat [] och så ij sanhet her om sticker Jeg mith signet for thette mit opne breff skriffuit paa

¹¹⁶ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

¹¹⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

Stenvickholm [?] mickilstid ano». ¹¹⁸

(Barn VII:65, Far IX:259, Mor IX:260)

Gift med ¹¹⁹ forrige ane.

VIII:133 mf ff fm ff

Lars Mårtensson Gästa. Bonde.

Lars var en formuende bonde i Gästa i Njurunda, Medelpad. ¹²⁰

(Barn VII:67)

Gift

Barn:

Martinus Laurentii. Levde 1563 i Torp (Y). Død omkring 1610 i Torp (Y). (Se VII:67).

VIII:135 mf ff fm mf

Carl Henriksson Bröms. Kirkeherde. Levde 1551 i Tuna (Y). Død 02.04.1600 i Tuna (Y).

«Carolus Henrici» kom antagelig fra Hälsingland.

Han mottok kollationsbrev som kirkeherde i Tuna i Medelpad 25.09.1551 av kong Gustaf I.

Carl var gift første gang med Helga som døde i Gefle 22.03.1561. De hadde barna:

1553: Margareta.

1554: Johannes (Hans) som etterfulgte faren i embedet.

1555: Henricus.

1557: Catharina.

1558: Elin.

Han avtalte 25.09.1555 med et par bønder i Edsta by å bytte noen jordlotter der som tilhørte Stöde kirke mot den jord de hadde inntil prestebolsåkeren.

Sammen med underlagmann Michel i Karlenge bekreftet han 27.08.1557 at 6 tønner spannmål fra Tuna kirkeherberge ble uttatt til K. Maj:t laksebygning.

Også herr Carl fikk merke de meget betyngende utgifter til K. Maj:t og kronen som ble pålagt prestskapet, og unnsnapp ikke heller de besøk som fulgte krigshandlingene under kong Erik XIV's tid. Da krigsobersten Claudius Gallus på vei til Jämtland med sine tropper gjestet Tuna prestegård, ble kirkeherden på grunn av dette 01.02.1564 fritatt av obersten for å gi en skatt på 8 tønner fetalier og 1 fjerding erter.

Han ble gift annen gang med Barbro Stigsdatter i 1562.

På det almindelige landstinget i Njurunda 03.11.1568 besegler herr Carolus i Tuna resteskapets trohetsforsikring til kong Johan III.

Til «Älfsborgs løsen» i 1571 ga han 66 mark 2 øre som utgjorde 1/10 av verdien på hans løseiendom, som da utgjorde: Sølv - 10 lodd 1 quintin, kobber - 7 pund, tinn - 2 pund, messing - 1 pund, kyr - 9, får - 8, gjeiter - 8, svin - 6 samt 1 ung og 1 gammel hest og 1 sto.

Et jordbytte mellom herr Carl og Tord Roalson i Boda i Torps sogn, ble bekreftet 15.02.1576. Tord fikk 7 mål i Nordaned i Torp samt 6 lodd sølv og 30 mark penninger av herr Carl, som mottok 6 mål i Runsvik i Tuna.

Fogden i Medelpad ble omkring 1580 forordnet å føre regnskap for kirketiende og oppebære «prosttunnorna». Dette førte imidlertid til uorden, derfor utnevnte kong Johan i 1582 herr Carl, som tidligere antagelig var landsprost, til igjen å være innehaver av denne stilling. Han fikk sin lønn forhøyet med 4 pund 2 spann, motsvarende en tønne spannmål fra hver kirke.

Det finnes et brev fra erkebiskop Andreas Laurentii (Björnram) datert 08.02.1589 til «d:no Carolo in Tuna» med underrettelse om at bøndene i Stöde har latt forstå at de ikke ha fått noen gudstjeneste til påske og pinse, men vel på palmesøndagen. Derfor ber erkebiskopen vennlig kirkeherden om å se til at de ikke i fremtiden behøver å klage over noe slikt, og besvære K. Maj:t unødige.

Herr Carl underskrev Uppsala møtes beslutning i 1593 og riksdagsbeslutningen i Söderköping 22.10.1595.

Carl døde 02.04.1600 i Runsvik, Tuna. ¹²¹

¹¹⁸ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

¹¹⁹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

¹²⁰ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

(Barn VII:68)

Gift 22.06.1562 med¹²² neste ane.

Barn:

Elisabet Carlsdatter [Bröms]. Født omkring 1566. Levde 1592 i Segersta (X). (Se VII:68).

VIII:136 mf ff fm mm

Barbro Stigsdotter. Levde 1566. Død 1600 i Tuna (Y).

Barbro var kirkedatter fra Bergsjö i Hälsingland.

Carl og Barbro hadde følgende barn:

1563: Petrus, død samme år.

1564: Magdalena.

1566: Elisabeth, gift med I. Martinus Laurentii i Torp, II. Petrus Erici i Segersta.

1569: Elias.

1571: Stig.

1573: Isac.

1576: Petrus.

1579: Ericus.

1582: Margareta.

Barbro døde i Runsvik i Tuna i 1600.¹²³

(Barn VII:68)

Gift 22.06.1562 med¹²⁴ forrige ane.

VIII:151 mf fm fm mf

Jens Pedersson. Født omkring 1540. Levde 1568 i Hackås (Z). Død før 1583. Gjentakelse, se side 31.

VIII:152 mf fm fm mm

Gullov Mogensdatter. Levde 1560. Død 07.12.1629 i Rödön (Z). Gjentakelse, se side 32.

Generasjon IX

IX:257 mf ff ff ff f

Örjan Karlsson. Væpner. Født omkring 1470. Levde 1546.

Örjan var sønn til væpneren Karl Örijansson.

Han var selv også væpner og kjent 1498 - 1546.

Han ble gift før 1529. Hans hustru levde i 1529, men hennes navn er ukjent.

Med sikkerhet kjennes kun følgende sønner:

Peder, til Hov, lensmann, død i 1554.

Joen, til Vinälven.

Hans setesgård var Hov, Hackås, hans farsarv. Han bodde på sin gård i Vinälven i 1546. Han er benevnt god mann, danneman, beskedelig man, hederlig man, årlig och välbördig man i 1529 (DN XIV 661), «aff vabn» i 1530 (DN XIV 686). «Yrian i Hof» nevnes første gang i 1498 i ett domsbrev utstedt i Berg.

Ingemund og Olof Ingemundssønner i Loke solgte i 1523 en søsterdel av Gillsta i Hackås til Örjan Karlsson for 10 mark (DN XIV 392). Jens Kettilson i Bjärme og Anders Kettilsson i Billstad, mennene til hans fars kusiner, medga at de hadde kommet overens med ham om «Bytte mellom Billestad og Hof», hvoretter de skulle ha halvdelen i Merle og halvdelen i Ålberg som allerede var i deres besittelse. Han erkjente i 1526 at han av Sven i Heglid hadde mottatt en hest for sin odelsrett i Heglid, Sunne (DN VIV 561).

Örjan var domsmann i 1520 (DN XVI 362), 1526 (DN XIV 560) og 1530 (DN XIV 674). seglvitne i 1527, 1528 og 1529 (DN XIV 604, 623, 624, 646, 647 og 666). Han ble ofte anvendt som vitne, hvilket fremgår av et 50-tall

¹²¹ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 121, 172-173. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹²² Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹²³ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne, Bind IV, side 173. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

¹²⁴ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 39.

dokument.

Den norske stattholderen, Vincenc Lunge, som ble drept i 1536, tilskrev 02.08.1529 «ærlig og velbørdig man Örjan Karlsson på Hov», og berømte hans forholdningssett overfor ærkebiskop Olofs forsøk på å tvinge Vincenc Lunge til å overgi lenet. Videre takker han for god pleie og allt godt som ble vist ham da han siste gang var i Jämtland, for hvilket han vil være Örjan og hans barn stadig takk skyldig. I et brev skrevet 09.04.1530 i Tønsberg benevner han ham «Kiere Iøren Karlson Swogher och syndherligh godhe wen» (DN XIV 685):

«Wenligh och kierligh helsen til forne sent medh gwdh Kiere Iøren Karlson swogher och syndherligh godhe wen:

Haffwer iegh formerth ath ther haffwer nokre aff myne wuenner woredh inne j Iemthelandh och thaket nokre skalkes witnesbyrdh paa the ordh *handherlingher och thale som iegh paa hwort tinglagh offwer alth Iemthelandh for menige almwghe forhandledhe och thaledhe Saa sendher iegh edher en copie som her wtj edhers breff beslwthet er aff alle the artikel och handhlingher som iegh ther til kienne gaffh forhoper megh atj eller noken j alth Iemthelandh eckie annedh haffwer formerth eller hörth ath annessleidher er forhandledh och talth: en som her beskrewedh staar kierlighe och høyelighe begierendis j wille flii megh then beseildh wndher edhers och xxiii the yppersthe mendz insigle offwer alth Iemthelandh Och skal myn fowth Iorgen Pederson wm han tiil stedhe er: eller och myn capellan Her Nilss ware edher ther tiil behielpeligh: Kiere Iorgen lather edher eckie wmkieere aff nokre falske breff elle tidendher som tiil edher komme: ath iegh eckie skal Iemtheland beholde Er iegh nw j myn retthe reise nid tiil kongelige mat steddher Och maa j ganske forlate edher ther tiil ath myne breff som iegh haffwer aff kongeligh mat: som lydhe paa x aarss forleeningh paa Iemthelandh: bliwe intet machtløss giorde: eller tiil bake driffne j nokre hande maathe Och wil iegh medh alle snareste megh mogielich er gieffwe megh hiith tiil bake ighen wille j therfore flij thet saa ath skatten aff Iemthelandh: ther j landeth tiil stedhe bliwer intil saa lengie iegh enthen sielffwer personeligh tiit j landeth kommer eller och mith wisse bwdh: medh kongeligh maiestadz bref hwor effther j edher retthe skwle: thet forskyller iegh medh edher j alle erlighe och tilborlighe maathe altiit gierne: kiere swogher er iegh och begierendis eith breff paa ein artichel stondendis j edher preuilegie lydendis then artichel her och j breffwedh inne lach er Och weith iegh inthet hworeleidis thet nw j Iemthelandh tilstaar Thii skycker iegh thette mith bwdh: forst til edher: och ther som Iøren Pedherson j landet tiil stedhe er: eller och her Nilss: Pedher Nilsson: eller Iorghen Olsson myne tienere: j wille strax sendhe bwdh effther them: at the wfortøffwedh komme til edher: Och gieffwer them thette tilkienne ath the ere medh edher behielpendis saa thenne myn skriwelsse medh aller førsthe fwl gioress kan: befallendis edher gwdh Och altiith gierne giørendis hwess edher leyfft er

Datum in Tonsbergh palme lördagh Anno Dominij M Dxxx»

Sammendrag:

Hr. Vincents Lunge, der staar paa Reise til Danmark, tilskriver Jörgen Karlsson i Jemteland med Begjæring om i Forening med Fogden Jörgen Pederssøn eller andre at skaffe ham efter medfølgende Kopi et Vidnesbyrd af 24 af de ypperste Mænd i Landet, om hvad han har forhandlet paa Thingene med Almuen; han haaber sikkert at faa sit Tiaars Lensbrev paa Jemteland stadfæstet af Kongen, hvorfor Skatten bør blive i Landet, indtil Sagen er afgjort.

Våpen:

Ifølge segl fra 1509 og 1526 førte han en bepansret skanke med sporre i ett skjold og med omskriften [S] Georgii Karoli.¹²⁵

(Barn VIII:129, Far X:513)

Gift

Barn:

Peder Örjansson. Født omkring 1515. Død omkring 1553 i Hackås (Z). (Se VIII:129).

IX:259 mf ff ff fm f

Nils Bjørnsson.¹²⁶ Død før 1531 i Enånger (X).

Sigrid og Nils bodde i Enånger i Hälsningland.

Skiftebrevet fra 1531 etter Sigrid og Nils ble oppbevart på Hov til 1829 da det ble deponert i Riksarkivet:

«För alle the gode men thette bref hande före, [...] befiner nih Oloff Mortensson fogde helsingland och gör wettligitt med thette mit [...] opne breff att han för mig opå konges gården Nils Biörnsson och hans hustru Sigrid torsagen näst efter st powillslffs [...] och begärde skilje ifrån vart [...] i så motto at han feck vara för sig och [...]för gaf jag [...] loff i gode manna närwarelse [...] theres begerilse att wid wart för [...] sin [...] witnes [...] Nils i Norbo, Per Larsson i Biörke, Per Pålsson i Wade, Morten i Forss i Norala [...] bewise at saa i sanning är trycker under mit signet med för thetta breff som skrifvit är oppå Konges gården anno [...] mdxxx primo».

Hustru Kirstin er antagelig søster til brødrene Biørn Nilsson i Lunda, kjent 1571-91, og Per Nilsson i Djurstad, kjent 1571-93. Disse har antagelig vært barnløse og har blitt arvet av Kirstins sønner Georg og Jens Pedersønner.

(Barn VIII:130)

¹²⁵ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 32.

¹²⁶ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

Gift med neste ane.

Barn:

Kirstin Nilsdatter. Levde 1525. Levde 1554 i Hackås (Z). (Se VIII:130).

IX:260 mf ff ff fm m

Sigrid ???. Død før 1531 i Enånger (X).

Sigrid og Nils hadde antagelig følgende barn:

Biørn, til Lunda, kjent 1571-91.

Per, til Djurstad, kjent 1571-93.

Kirsten, gift med Peder Örjansson på Hov i Hackås (Värmland).¹²⁷

(Barn VIII:130)

Gift med forrige ane.

Generasjon X

X:513 mf ff ff ff ff

Karl Örjansson. Væpner. Født omkring 1440. Levde 1470 i Hackås (Z). Død før 1485 i Hackås (Z).

Karl var sønn til væpneren Örjan Karlsson.

Hans hustrus navn er ukjent, men hun var antagelig var datter til Peder Olofsson, lagmann i Jämtland 1439 - 1474.

Han er muligens identisk med den Peder Olofsson som førte ordet for «Karl Yrianssons skilgithen [ektefødt] barn» for lagmannsretten i Trondheim i 1488 der hustru Birgitta Pedersdatter i Västerhus klaget over at hun og hennes medinteressenter ikke hadde fått full fedrearv på begge sider i Hov. Saken ble dømt av ærkebiskoppen selv, Gaute Ivarsson, lagmannen Erik Amundssen og fem rådmenn i Trondheim 10.11.1488 (DN III 965).

Karl hadde følgende barn:

Ca. 1470: Örjan, til Hov, væpner, levde i 1546.

Ca. 1480: Anna, til Gillsta, hustru, gift med Peder Joenson, dør senest i 1551.

Han var væpner og kjent 1470 - 1482.

Karl benevnes «beskedelicom manne» i 20.03.1475 (DN III 910) og 06.08.1477 (DN III 917).

Etter sin død ble han beskyldt for å være en horesønn, men Gunnar Heliesson, Per Bertilsson og Henrick Hielth bekreftet 17.09.1485 at «Karl Öryensson» var «skilgitten fredison» – skilgjetne (skelgetten av Islandsk skilgetinn), dvs. ektefødt.

Hans setesgård var Hov, Hackås, som han mottok av faren i 1470. Faren overlot da til ham halve Hov og halvparten av de gårder med fiske som hørte til denne, samt retten til under farens livstid å bruke den andre halvdelen. Brevet er datert 11.08.1470, antagelig på Hov (DN XIV 109):

«Alla män som thetta breff kan fore komæ høra æller see helsar jach Yørian Karlson Riddaræ kerlica med warom herra och gör witerlikit med thetta mit opno breeff swa wæll them som æptir komande æru som the som nw æru at jach med wilie beradheno modhe och godhom fortænke vnt och giffwit haffuer vnner och giffuer med ffriij wilie minom son Karll Yrianssoni min halffua gaard Hoff och aff the gotz och ægho dele ther til høra med alla thera tilliggilse rætta halffdeel aakir eng skoogh och mark qwern qwernastædh fiske oc fiskestadhe j waato och torro nær och fiærre hwar hælzt thet ligger och liggia kan jnnan gaardz æller vtan engo vndan taghet hanom och hans barnom och rættom æptir komandom ffrælselica niwtande swa wæl æptir mina dagha som j min liiffs tymæ fframedis then andra halffdelen j thet fornæmda gotz Hoff och Hoffs gotz thet brukar han til mith bæzsta och behooff Thetta forscriffna staar iach fulkomlica till j alla matto Och til ytermere bewiisning och for waring laater iach mit eghit incigle for thetta breff och tæsse godhe män Olaff j Sande Lauris j Looko Marten Joanson Jenis Staphanson och Pædher laghman j Iemptalan thera incigle hængiande for thetta breff Scriptum Anno domini Mocdolxx crastino beati Laurencij»

Sammendrag:

Ridderen Jörian Karlssön gjør vitterligt, at han har givet sin Sön Karl Jöriansson Halvdelen af sin Gaard Hof i Jemteland med alt tilliggende Gods, medens han skal bruge den anden Halvdel deraf til Faderens Nytte og Fornödenhed.

20.03.1475 kjøpte han to søsterlotter i «Gillestad» i Hackås av Lindorm Nilsson som tilhørte Lindorm Nilssons hustru Karin og Kristin Jacobsdøtre for 8 jämske mark (DN III 910):

¹²⁷ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 33.

«Allæ mæn the som thetta breff see ældher hœra helsær jægh Lindhorn Nielsson gør with(e)rlich meth thetta mith opnæ breff ath meth godwm wiliæ oc beradno modhæ megh solth haffuæ beskedeli- gwm manne Karl Yriæn ssoni thwa systher delæ j Gyldestadum j Hak- ass soknn j Jemtælandh liggjandes, foræ viij marker jemskæ oc haff- wer jægh thetta giorth meth minnæ hustrv oc hennæs systher Kadrin oc Cristin Jacop dötter jæa oc samtykth oc goduiliæ. Oc kennis oc jægh fornæmde Lindorm megh haffwæ vpp boreth aff forsagdwm Karl alle penningæ som j warth kjøp kom megh til fwlæ nøgio oc allæ, for thy tha skiil jægh thennæ fornæmde thwa systher deldæ j Gildestadum wndan megh oc fornæmdum systwrwm oc warwm arffwm oc til ægnar jagh thet wndher fornæmde Karl Yriæn sson oc hanns ærffwingiæ til odals oc æwærdeligæ eygnar meth allo thy som til thæ fornæmde thwa de- lænæ nw ligger oc aff fornæ ligæth haffwer inan gards oc wtan nær byy oc fiærræ j watho oc j thorro alsengo wndhan takno, oc thetta kjøp war giørth meth viij fastwm, Jens Staffansson Pæder Eriksson hærræ Mognus j Rødenæ herre Lafrens j Sandum Erik j Hyliwim Pall j Reswm Torbiørn j Flaker Jffwar i Hestum thetta ære witnis mæn Jon Thore sson Helgæ j Throngum. til sanende hær wm bidher jægh hedh- (e)rlicgæ mæn wm thørris jnsigle som ær Pædher Karlsson fugwthæ j Jemtælandh herre Mognus prouasther ther samastads Æsbiørn j Øsæn Biørn J Sawrum Erik j Hyliwim for thetta breff som giørth ær j Jem- telandh dominica letare anno dominj etc. lxx quinto etc.»

Sammendrag:

Lindorm Nilssön sælger til Karl Yrjanssön to Systerlodder i Gaarden Gilde- stad i Hakaas Sogn i Jæmteland for 8 jæmtske Mark.

Kilde:

Efter Orig. p. Perg. i kgl. Vitterhets-, Hist.- og Ant.-Akad. i Stockholm. Seglene mangle.

Karl eide også jord i Billsta i Hackås.

Av sin stemor, fru Margareta Jensdotter, kjøpte han hennes morgengave i Gillsta og Lofdeberg i Hackås 06.08.1477 (DN III 917):

«Alle the dandhæmen som thetta breff sse eller høre læsas bekiennis jach Margrit Jens dotther venlica och kerlica med gud. Thet skal allom dandhemannom vitherlikit vara ath jach fulleligh tylstar med thesse myne nærwarandes vpne breffwe ath jach haffwer solth beskedelicom manne Karl Yriansson pa Hoff Gillestadhe och Løffdeberg ligiændes j Hakase sokn swa mykit som med rætthe synniz kan myk j sama gozom frælsth ær hwilken førne goz myn herre her Yrian gudh hans siel nadhe myk gaff tyl rætthe morgann gaffwe. pa hwilken goz förscripne Karl Yriansson haffwer myk bethalath l. mark som vel atnøgdhe. Ty affhendher jach myk fførne goz vndhan myk och mynæ arffwe och tylægnær fførscripne Karl Yriansson och hans arffwe tyl æwærdelica æghæ medh hws och iordh skogh skyb och fyskiewatne medh allom tyllagom nærby och fierre j vathe och tørre som ther aff aller tyllegath haffwer och nw medh rætthe tyl høre kan oklandith och ohyndrit aff hwariom manne ephther thenne dagh. Tyl yther mære visse och høghre förwarningh bedes jach begges mynes sønes jncygle som ær Knwth Perssons och Giordh Persons hængiænde fføre thetta.

Datum et *aptum anno domini mcdlxxvijo feria 4ta proxima ante festum Laurencii martiris.»

Sammendrag:

Margreta Jensdatter sælger til Karl Yrjanssön Gaardene Gillestad og Løfteberg i Hakaas Sogn (i Jæmteland), som hendes Husbonde Hr. Yrjan (Jörgen Karlssön) havde givet hende i Morgengave.

Våpen:

Ifølge ett fragment av hans gravsten en bepansret skanke med sporre og tre (påfugls)fjærer som hjelmpryd.¹²⁸

(Barn IX:257, Far XI:1025)

Gift

Barn:

Örjan Karlsson. Født omkring 1470. Levde 1546. (Se IX:257).

Generasjon XI

XI:1025 mf ff ff ff ff f

Örjan Karlsson. Hövedsmann, ridder. Født omkring 1400. Levde 11.08.1471. Død før 1478.

Örjan ble født omkring 1400, levde 11.08.1471 (DN XIV 109), men var død i 1474 i henhold til Helga lekamensgilletts i Stockholm gillesbok, som dette år omtaler «fru Margareta relicta Örian Carlsson militis».

Han fikk sønnen Karl i sitt første ekteskap, navnet til hans hustru er ukjent.

Örjan giftet seg annen gang etter 1449 med fru Margit (Margareta) Jönsdatter i hennes andre ekteskap.

Hun var 1. gang gift med væpneren Peder Johansson [Schack av Skyllvalla] til Sätuna i Uppland. I morgengave fikk hun Gillsta og Lövdeberg i Hackås av Herr Örjan.

Ifølge Hirtzholms «Vaabenbok» ble Hr. Yrjan Karlsson slått ihjel av svenskene og begravd i Norge.

¹²⁸ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 31-32.

Fru Margit levde som enke da hun i 1477 solgte gårdene til stesønnen Karl for 50 mark (DN III 917).

Han er kjent 1435 - 1470, kalles beskedlig man i 1438, men «wælboman man oc höffdhinge i Jæmphaland» i 1450, høvedsmann over Jämtland og Härjedalen 1449 - 1457. I denne egenskap dømte han i rågang om skogsgrensen mellom Tunvågen og Flatnor ifølge en ny rågang der i 1467.

Ifølge kanselirådet friherre Johan Gabriel Sack var han i henhold til ett originaldokument nevnt som riksråd samtidig med Magnus Bonde Philipsson hos «konung Carolus VIII Knutson» i 1458. Opplysningen om at hr Örjan ble medlem av kong Karls svenske råd gjentas av Kolsrud i 1909 og kan henføres til Stiernman i 1756: «JÖRAN CARLSSON, Riddare, konung Carl Knutssons Råd och Förlåfware på Stockholm år 1457. Omfattende forskning vedrørende Sveriges riksråd har heller ikke kunnet bekrefte dette, selv om dette ikke uteslutter at han har vært riksråd.

I alle fall avanserte Herr Örjan til den svensk-norske høyadelen. Han ble slått til ridder i forbindelse med kroningen 1449 i Trondheims domkirke av kong Karl VIII Knutsson [Bonde]. Herr Örjan var kong Karls hærfører over en hær av jämter ved ett angrep mot Trøndelag i slutten av 1452, der han inntok konge- og biskopsgården i Trondheim. I brist på understøttelse og med underrettelser om at herr Olof Nilsson [Skanke] var på vei med en norsk styrke, dro han seg tilbake med de fanger han hadde tatt over fjellet til Jämtland. I april 1453 førte han ett nytt felttog til Trøndelag, men ble også denne gang fordrevet av herr Olof Nilsson [Skanke]. Örjan ble fra norsk side anklaget for svek.

Det ble strid om den norske tronen mellom kongene Karl VIII Knutsson [Bonde] og Kristian I av Danmark som ble kronet til norsk konge i Trondheim i 1450. Herr Örjan tok parti for Sverige og flyktet til Stockholm der han sammen med to andre ble utsett til slottsloven på Stockholm slott. Ved kong Kristian I:s beleiring av Stockholm midtsommerdagen i 1457 ble herr Örjan og andre av kong Karls tilhengere tatt til fange og mishandlet av danskene. Han ble nevnt i kong Karls første forsvarsskrift datert i Danzig 13.04.1457. Senere, ved en sammensvergelse i 1463, utpekes bl.a. herr Örjan, og han blir satt i fangetornet «Herr Örjan Karlsson, den sköna man, förty ärkebiskopen räddes han».

Hr. Örjan er tilbake i Jämtland i 1469 der han beseglet Michel og Mattis Olafssønners salg av Våle. De benevnes «välborne män herr Jöran Karlsson, riddare, Jens Kalsson og Peder Olofsson, lagman.»

Hans setesgård var Hov, Hackås, hvis ene halvdel han overlot til sin eneste sønn, Karl Örjansson, den 11.08.1470 (DN XIV 109). Ifølge Jöran Persson Skunck i Hov eide han også Billsta og Gillsta i Hackås, samt Västerhus på Frösöen.¹²⁹

(Barn X:513, Far XII:2049, Mor XII:2050)

Gift

Barn:

Karl Örjansson. Født omkring 1440. Levde 1470 i Hackås (Z). Død før 1485 i Hackås (Z). (Se X:513).

Generasjon XII

XII:2049 mf ff ff ff ff

Karl Pedersson. Væpner. Født omkring 1360. Død 15.05.1430.

Karl var væpner og kjent 1394 - 1428.

Han kalles «biskedheleghum manne Karl Pædharsoni» i 1394 (DN III 517), «Karl pædherson» i 1405 (DN VI 365), «Karl pædherson» i 1410 (DN XVI 60), «beskededhenæ mæn Karl Pætherson» i 1426 (DN III 685), og «beskedhelica mæn som Karll Pætherson» i 1428 (DN III 693).

Karl kjøpte gården Solkastada i Hackås av Markus Nilsson og Radgerd Torgautsdatter, datert Hakaas, 14.04.1394 (DN III 517). På baksiden er det påtegnet med 1800-talls håndskrift:

«Göran Jönsson i Häf 1822 den 29 junii Hackås Häf».

Dette styrker tolkningen at Karl Pedersson er identisk med «gamle Karl i Hov» som var far til Karlssønnene i Hov. Brevet er skrevet på Hakaas:

«Allom mannom thöm som thettha breff höra æller see. helsom wi Marcus Nifson oc Radgerdh Torgoz dotther æwerdeleka meth gudhi. kennumps wi thes meth waro ypno breffwe. at wi hawm salth biskedheleghum manne Karl Pædharsoni wart goz som hether Solkastadha liggiande j Hakas sokn j Jæmphalande meth allom lundhandum oc luthum som ther til ligghia oc ligat hawer. aff forno oc aff nyo nær by oc ferre j wato oc j thörro løzst oc fast hwar thet helz kan finnas. oc afhendhom wi os thet fornæmpdha goz. vndhan os oc varom ærwinghiom. oc vndher then fornæmpdha Karl Pædharson oc hans ærwinghia. til æwerdhelika ægho. kennvmps wi thes meth waro nærwarandhe ypno breffwe at wi hawm vppburit halwan pænig oc helan. æfther thy somos anøgdhe alleledes lathom wi thenna

¹²⁹ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne Bind I, 1923, side 165. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 14, 30-31.

fornempda Karl lædhughan ocløsan. for os oc warom ærffwinghium til thes mero wisso oc skæl tha bædhums wi godha manna incigle fore thetta breff som ær Swenungh laghman ther samastadha Nisse Bergh Rawald ij Saleem Joon ij Sandhom Joon Østenson oc Hidhin a Berghe.

script(u)m Hakas anno domini mo. ccco. xco. quarto feria tertia proxima post dominicam palmarum.»

Sammendrag:

Markus Nifsson og Radgerd Thorgautsdatter sælge til Karl Pederssøn Gaarden Solkestad i Hakaas Sogn i Jæmteland.

Karl opptok sammen med fogden og lagmannen vitnesbyrd om skatt til kongen 29.09.1405 (DN VI 365).

Han står som første navn i det gjeldsbrev av 04.04.1410, der 116 jämter erkjenner en landskaps gjeld til Uppsala domkirke og dronning Margareta på 600 mark (DN XVI 60, jfr. DN III 517, 685, 693, VI 365).

Karls gravhelle lå en tid som brosten fremfor trappen til våpenhuset i Hackås kirke, men oppbevares siden restaureringen av kirken i 1923 i en kasse. Den ble opptegnet av N. J. Ekdahl i 1829. Til tross for at den allerede da var «skadad genom gående öfver honom» kunne han registrere innskriften som nå er helt forsvunnet. Den hadde følgende kantskrift med minuskler:

«Hic iacet Carolus Petri in Hoff qui obiit anno MCDXXX die Sancte Sophie»

Her hviler Carolus Petri i Hov som døde år 1430 på S:t Sohpias dag [15. mai].

«Gamle Karl på Hov» var gift med Radgerd Kettildsdatter.

I 1438 avsto Karls sønner, Örjan og Olaf, sine andeler i gården Vesterhus til broren Erik mot at Erik avsto fra sin faderslott i Hov som var uskiftet. Brevet er skrevet i Trondheim 18.11.1438 (DN III 747):

«Allom theim godhom mannom som thetta bref see æller høra helsom wi Jwthe Knutsson Odh Jonsson Olaf Biörnsson och Olaf Teiste raadmen i Trondeim kerleggha med gudhi kunnikt gørande at wi warom ther i hia hørdom och saaghom aa handarbandh beskedherligha manna Yrjen Karlsson och Olaf Karlsson aa einu halfuo och Erick Karlsson brodhers theira aa adhre halfuo ath forskrifne brødher Yrien och Olaf wnthe medh fullo jaorde och samtykt fornemdom brodher sinom Erik Karlsson swa mykith som tha aatthe j Westerhusom j Jemtalandh medh luthum och lunnondom som till hafua lighat fra forno och nyo engo wndan tekno fra sik och theires erwingia och wnder honom och hans erwingia j swa matto at førsagdher Eriker skall afskipther wara af Hofue och allo thi godze ther till ligger som optnemder brødher oskipt sina mellom hafua af theires fædhræne. Till sannindh hervm hengde wi waar jncigle fore thetta bref er gjort war

j Trondeimanno domini mcdxxxvij jn octauis sancti Martini.»

Sammendrag:

Fire Raadmænd i Throndhjem kundgjøre, at Yrjan Karlssøn og Olaf Karlssøn afstode til deres Broder Erik Karlssøn Gaarden Vesterhus i Jæmteland, imod at han opgav al sin Ret til den uskiftede Gaard Hof med Gods sammesteds.

Ærkebiskop Gaute, lagmann Erik Amundssøn og fem rådmenn i Trondheim påbød 10.11.1488 ett nytt fullstendig skifte etter Karls sønner på Hov der hans samtlige sønner er nevnt (DN III 965). Av brevet fremgår at:

Herr Örjan var farbror til Hustru Birgitta Pedersdatter i Västerhus, hennes far, Peder, var altså bror til Örjan.

Herr Örjan var farbror til Olof Jensson, altså var også Olofs far, Jens, bror til Örjan.

Herr Örjans brødre Olof og Erik omtales som døde og barnløse:

«Ollum monnum som thetta breff see ædher høre heilssa wij Gauto med gudz nadh rchiebiscoper i Nidross oc paweligis sættis legatus Erich Amundsson logman i Tronndhem Thomas Juthe Erich slanke Sigwrd Öffwindsson Biörn Simonson oc Jon gulsmid radmen ther samastadz karligæ med gud oc sancto Olaff konung kunnothgørande ath anno domini mcdlxxx octauo sancti Marthiins affthen kome ffore oss i rettha wppa erchiebiscops gardhen i Tronndhem beskedeligh quinna hustru Birgitta Pædhersdotter i Westrehws i Jemptaland oc Olaff Jensson aa einne halfua klagande en aa andre halfua Pædher Olaffsson i wmbodhe Karll Yrianssons barna swarende, klagedhe tha adhernemda hustru Birgitta oc Olaf Jensson ath the ey haffde ffenghet sin fullan ffadhers arff wppa badhe sidhor. besynnerligha i thet gotz som Hoff heither liggiane i Hakas sokn i Jemptaland sem theim war fforholdet aff her Yrian Karlsson theres ffadherbrodher oc effther honom hans son Karl Yriansson gud there begges siell nadhe. En adhernemde Pædher Olaffsson swaradhe ath ther war giorth reth bythe i myllom the brødher i liffuande liffue, och ath Pædher Karlsson haffde teketh løssæ pæningæ ffore sin parth i Hoff lxxx mark. Ransakade wij tha thet maall oc granliga offuerlaso there breff oc beuisningh wppa badhe sidhor och kunne ey thet finne ath ther nokoth lagliget bythe eller skipthe warith haffuer myllom ffornde brødher. En wm the lxxx mark som hustru Birgittis fadher Pædher Karlsson haffdhe wpboreth. swaradhe hon ath the ey ner till rekthe ffore thet som han skulde haffth aff sinom brødrom ffore Hoff's gotz. oc bødth ther medh ath leggja the lxxx mark i gen till bytis oc inckthe breff haffde han heldher ther wppa geffueth. kunne wij oc ey helder finnæ aff theim breffuom som ther wore framborne ath thet wore halfua eller heila pæninga som han skulde haffth haffua. Effther tessa wore ransakan oc wore tilllagha giorde fornde Pædher Olsson eina sæmmia medh hustru Birgittis oc Olaff Jensson som oss oc tycthe skynsamth oc laghom likaste ware ath hustru Birgitta leggie igen the lxxx mark som henne ffadher wpbar. oc sidhan gaa fornemde hustru Birgitta oc Olaff Jensson medh sin syskiøne oc Karll Yrianssons skylgithen barn til reth tridiwngs bythe effther her Yrian Karlsson Pædher Karlsson oc Jens Karlsson i allan then arff som theim till ffell effther fadher oc modher oc effther two theris brødher som war Olaff Karlsson och Erich Karlsson som oc arffuen till fell medh theim. oc the ij brødher inghen barn effther segh haffde. Skulo oc samaleidis the lxxx mark till tridiwngs bythe genga medh thet andre gotz som før seigher. War thetta theris winligha sæmmia medh samtykth oc handerbande som the her giorde ffore oss medh wore till lagha hulken ffore ffullan dom skal holdass. Oc till meire wisso oc stadfestilse her om latha wy worth secretum oc jncigle hengiæs ffore thetta breff giffuit i Trondheim aar oc deghe som ffør seighir.»

Sammendrag:

Erkebiskop Gaute, Lagmand Erik Amundssön og fem Raadmænd i Throndhjem paadömme en Arvesag mellem Hustru Birgitte Petersdatter i Vesterhus og Karl Jörgenssöns Börn, hvorved nyt fuldstændigt Skifte efter Karls Sønner paa Hof i Jæmteland paabydes. ¹³⁰

(Barn XI:1025, Far XIII:4097)

Gift med neste ane.

Barn:

Örjan Karlsson. Født omkring 1400. Levde 11.08.1471. Død før 1478. (Se XI:1025).

XII:2050 mf ff ff ff ff fm

Radgerd Kettilsdatter. Levde 1438.

Radgerd og Karl hadde følgende barn:

Peder, til Ösa.

Ca. 1400: Hr. Örjan, til Hov, død senest i 1474.

Erik til Västerhus på Frösöen, kjent 1438-69, men døde barnløs senest i 1488.

Jens, til Öd, væpner, senere antagelig ridder, død i 1488.

Olof i Hov, kjent i 1435, men død barnløs senest i 1488.

Hustru Christina, kjent 1435-82, gift med Ingemund Olofsson i Hunge og Loke.

Herr Lars, som var kapelan i Brunflo (1435-47), bevitnet at brødrene Örjan, Jens og Olof Karlssønner utløste sin søster Christina fra fedrenegården Hov i Hackås 29.06.1435. Hennes arvedel på 300 mark sølv i tillegg til klær, kopper og gryter samt 50 mark beviste den rikdom slekten besatte (DN XIV 48):

«Allum them godom mannom som thetta breff see heller høra tå bekendis wi brøder som heær effter nemnes Jærian Karlsson Jøens Karlszon Oloff Karlszon j Hoff medh thesze våre opne breffue at vi haffum effter dannemens tillagh och nærwarandis læst vår søster Christin vt aff Hoff och allum vt jordum och haffuom vi giffuit henne try hundrede mark j gode penninge j si(l)ffuer och koppar och gryter forutan hennes klæder først j par londerst klædan kåpe och kiortel j par ledesk klæden kåpe och kiortel før wtan hennes linklæden och annen deel som hon hade aff vår faders gård som løp tel femti mark thesze gode men vare ther vt offuer och skatte och lade osz j mellan Olaff j Sande och Peder (i) Sande Anders ther samma stades Anders i Matenææs Tel ythermere wisze och bettere fføerwærelse bidie vi hede(r)lig man heer Lares j Brunflo Lares i Kluxos Mårtten i Cæen Keel i Monsta om sin inseg(le) nedan på thette breff som skriffuit anno domini m cd xxxv sancte Pede(r)s dag»

Sammendrag:

Brødrene Jörian, Jöns og Olaf Karlssønner i Hof (Jæmteland) erkjende, at de havde udløst sin Søster Christine af Gaarden Hof og alt tilhørende Jordegods for 300 gode Mark foruden hendes Klæder m. m., der beløb sig til 50 Mark:

Radgerd levde enda 30.04.1438, da hun sammen med sine sønner kunngjorde at hun med sine sønners og svigersønners godkjennelse hadde solgt Heglid (Hägled) i Sunne for 70 mark til kyrkoherden Ylian (DN III 742):

«Alle the dandhemæn som thetta breff høra æller see swa wæl them som epther komande som the nw ærw hilsar jac Radgerd Kætildotter Pedar Karlson Ørian Karlson Eric Karlson Jøniss Karlson Olaff Karlson kærlica med warom herra. Thet skall allom witherlikit wara at jac forda Radgerd Kætildotter med jaa god wilia beradna modhe oc handhaband minom ælskelicom sonwm oc magum haffwer jac saalt oc oplathit hederlikom manne herra Yliane ith goozs som Heglidha hether lighiandhis (i) Sundha sokn med gard oc thwn thomp oc husom akir oc eng hult oc hagma j watho oc j thorro wedhestadom oc ingo vndan thakno som ther til ligher oc thill ligat haffwer aff forno oc nyo som ey er med salum salt æller gawom giffwid fore syuthigi suenska mark frith oc frelst fore hwariom manne vndhan mik oc minom arfwom oc vndher føra opnæmdan herra Elyan æller hans rættha epther komande. kænnis oc jac haffwa opburid helan pæning oc halffwan första och thet sydhersta oc alla hyna andra ther j mellan epther minne egno nøghio swa at mik nøgher oc [we]l nøgher. Vardher oc thetta forda gozs fost æller faalt tha skall thet ingom føra byudhas en minom rættha epther komande hulkit jac først oc fræmst fore skill oc swa mikit som forde herre Elyan bætrar gozit swa mykit er hans frome i pæningom. Thetta kjøp war giort med thwem fastom1 som er herre Rykard j Brunflo oc herre Jøniss j Owik oc med atta fastom som er Jæppe Laurisson Sundwis Rikard j Berg herra Rikard j Rødene Katilbiørn Eric Ywarson Biørn j Akireng oc Olaff Helgason. Thill ythermera bewising oc høgre forwaring tha bider jac Radgærd oc Ørian wælbornan man oc høffdingæ j Jæmpthaland Narwa Jacobson jac Jøniss Karlson oc Olaff Karlson bidhiom hedherlikan man herra Jøniss kyrkioherræ j Owik jac Pedar Karlson biskedelican man Ingemund j Locum medan wi ey siælfue insigle ægom med warom kæra broder Erik Karlson sig siælfwom insigle ægande oppinbarlica hengia for thetta breff som scriffwad er arom epther gudz byrd mo cdoxxxo octauo in profesto apostolorum Philippi et Jacobi.»

Sammendrag:

Radgerd Ketilsdatter, Peder, Örjan, Erik, Jens og Olaf Karlssønner kundgjøre, at hun med sine Arvingers Samtykke har solgt sit Gods Heglid i Sunde Sogn i Jæmteland til hæderlig Mand (Provsten) Hr. Elyan. ¹³¹

¹³⁰ Leonard Bygdén: Härnösands Stifts Herdaminne Bind I, 1923, side 165. Roger de Robelin: Skanke ätten, side 15, 26-27.

(Barn XI:1025)

Gift med forrige ane.

Generasjon XIII

XIII:4097 mf ff ff ff ff f

Peder ???. Levde 1350.

Peder hadde følgende sønner:

Ca. 1360: Önd, lagmann eller fogde over Jämtland, død i 1397.

Ca. 1365: Karl, væpner, død i 1430.

Joan i Sanne, kjent 1394 - 1410.

Jämtlands-Skanke slekten er kjent siden 1394, og tilhørte lavadelen i Jämtland. Etter sitt våpenskjold har slekten fått slektsnavnet Skanke. Skanke-slekten fremtrer første gang med brødrene Önd, Karl og Joan Pedersson. Deres far, Peder eller Peter, er så langt kun kjent gjennom deres patronymikon og levde ved midten av 1300-tallet.

Skanke-ættens «Hackåslinje» lever fortsatt på mannsiden og har utviklet flere slektslinjer i Norge som meget tidlig antok slektsnavnet Skanke med varierende stavinger. Den gren som også idag sitter på slektens gamle setesgård Hov i Hackås, har antatt slektsnavnet Hoflin. En annen gren som bodde på Näcksta i Hackås har antatt slektsnavnet Skuncke. Andre medlemmer skriver seg Bäckström, Bengtsson, Bellman, Bromée, Eriksson og Nord.

Slekten senere jordeiendommer i Hackås taler for ett eventuelt slektskap med Nils Halsteinsson [Skanke]. Kristina Halvardsdatter, hustru til Nils, eide i 1348 jord i Våle, Hackås, som en Karl Joensson (Jörsson) solgte til Olof Fastesson i 1427, identisk med Olof Fastesson i Rise, Offerdal. i 1420 (DN V 535).¹³²

(Barn XII:2049)

Gift

Barn:

Karl Pedersson. Født omkring 1360. Død 15.05.1430. (Se XII:2049).

¹³¹ Roger de Robelin: Skanke ätten, side 27.

¹³² Roger de Robelin: Skanke ätten, side 12, 26.

???, Peder -1350- (1097)	45
???, Sigrid -(..1531) (1138)	40
Aas, Maritte Olsdatter 1705?-1787 (1054)	6 10
Aas, Ole Joensen 1678?-1758 (2960)	9
Andersson [Drake], Peder -1581-1628? (1133)	34
Biørgum, Ingebrigt Evensen(?) 1631?-1695- (1342)	26
Biørgum, Karen Lorentzdatter 1688?-1756 (1068)	11 21
Biørgum, Lorentz Ingebrigtsen 1661?-1708 (1069)	20 26
Bjørnsgaard, Joen Hellum i 1634?-1667? (4162)	26
Bjørnsson, Nils -(..1531) (1136)	39
Bock, Peder Olsen (1131)	30
Bröms, Carl Henriksson -1551-1600 (1110)	37
Carlsdatter [Bröms], Elisabet 1566?-1592- (1109)	34 38
Detlousdatter, Johanne -1673- (4639)	27
Erichsdatter, Anne -1632-1691 (1341)	16
Erichsson [Drake], Knud -1645- (1075)	25 31
Fastesen [Schancke], Peder 1660?-1733 (1072)	18 25
Gästa, Lars Mårtensson (1107)	37
Hellum, Elen Joensdatter -1673-1731 (1071)	21 27
Høyvaag/Møller, Jacob Torbersen 1764?-1830 (878)	1
Jensdatter [Schancke], Sigrid 1575?-1603?- (1082)	32 35
Jensson, Peder 1570?-(..1647) (1102)	29 32
Karlsson, Örjan 1400?-(..1478) (1093)	41 44
Karlsson, Örjan 1470?-1546- (1089)	38 41
Kettildsdatter, Radgerd -1438- (1139)	44
Knudsdatter [Drake], Gunilla 1652?-1744 (1074)	19 26
Knudsdatter, Elisabet -(1629-1647)-1620- (1079)	31 35
Kohlberger, Andreas (4147)	23 29
Kohlberger, Beritte Andreasdatter 1645?-1730 (4144)	17 23
Kohlberger, Wenzel -1636- (4149)	28
Kuraas, Anne Olsdatter 1674?-1762 (1065)	14 23
Kuraas, Hans Olsen 1595?-1664- (3006)	28
Kuraas, Oluf Hansen 1631?-1664- (2962)	22 28
Larsdatter, Karen -(1646-1695)- (1344)	26
Laurentii, Martinus -1563-1610? (1105)	33 37
Litlgjerdet, Ingebrigt [Michelsen?] 1610?-(..1664) (3615)	27 31
Litlgjerdet, Michel (..1590)-(..1645) (3617)	31
Litlgjerdet, Michel Ingebrigtsen 1638?-(..1700) (3613)	21 27
Mogensdatter, Gullov -1560-1629 (1085)	32 38
Møller, Johan Arnt 1815-1893 (859)	2
Mårtensdotter, Brita 1584?-1625?- (1104)	30 34
Nilsdatter, Kirstin -1525-1554- (1088)	36 40
Nyplass, Johannes Michelsen 1666?-1747 (1063)	12 22
Nyplass, Maritte Johannesdatter 1711?-1782 (1062)	7 13
Olofsdatter, Anna -1628- (1135)	34
Olsdatter, Siri 1650?-1736 (1057)	9
Olufsdatter, Kirsten -(..1673) (4637)	27
Pedersdatter [Bock], Ildri 1628?-1728 (1101)	25 30
Pedersen [Schancke], Faste 1620?-1694 (1099)	24 30
Pedersson [Drake], Erich -1600-(..1646) (1077)	30 34
Pedersson, Jens 1540?-(..1583) (1083)	31 36 38
Pedersson, Karl 1360?-1430 (1095)	42 45
Qvax, Anne Mortensdatter 1682?-1762 (1308)	10 17
Qvax, Morten Carlsen 1650?-1710? (4142)	17
Schancke, Anne Ellendsdatter 1786-1815- (966)	1 4
Schancke, Anne Margrete Lorentsdatter 1743-1830 (1034)	4 7
Schancke, Knud Pedersen 1685?-1752 (1066)	11 19
Schancke, Lorentz Knudsen 1708?-1764 (1060)	6 11
Spell, Albert Ellendsen 1700-1778 (1052)	5 9
Spell, Ellend Albertsen 1737-1808 (967)	3 6
Spell, Ellend Olsen 1647?-1723 (1055)	8 16
Spell, Oluf (Spell-Ola) Olufsen 1609?-(..1701) (1058)	14
Stigsdotter, Barbro -1562-1600 (1112)	38
Sæby, Knud Pedersen 1569-1643 (1080)	35

Örjansson, Karl 1440?-(..1485) (1091)	40 42
Örjansson, Peder 1515?-1553? (1086)	35 39

Bakke, Strinda (ST)	1 2
Bakklandet, Bakke, Strinda (ST)	2
Bergmannsgata (Hus 4), Røros (ST)	26
Brunflo (Z)	34
Danmark	35
Enånger (X)	39 40
Hackås (Z)	24 29 30 31 32 34 35 36 38 39 40 42
Høyvåg, Råk Ytre, Stjørna (ST)	1 2 4
Kuraas, Røros (ST)	28
Litlgjerdet, Ålen, Haltdalen (ST)	12 21 22 27 31
Marieby (Z)	30 31 34 35
Revsund (Z)	35
Rödön (Z)	32 38
Røros (ST)	1 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 30
Sangerhausen, Mansfeld-Südharz, Saachen-Anhalt, Tyskland	28
Segersta (X)	34 38
Stjørna (ST)	1
Torp (Y)	30 33 34 37
Trondheim (ST)	2
Trondheim	26
Tuna (Y)	37 38
Viklem kirke, Ørland (ST)	2